

Delavska enotnost

Glasilo Zveze sindikatov Slovenije

Glavni urednik Dušan Gačnik
Odgovorni urednik Franček Kavčič

Ljubljana, 30. avgust 1984
letnik 43, številka 34, cena 15 din

Pred prvo jesensko sejo predsedstva RS ZSS

Za številne sindikalne aktiviste letos ni bilo pravih počitnic. Kot da bi tudi vreme hotelo tako, saj sonca ni bilo na pretek, denarja za dopuste pa še manj. Pred nami je zahtevno gospodarsko in politično jesensko obdobje in bržkone nam bo vsem bolj toplo kot hladno in to ne glede na zunanjo temperaturo. Narediti bo treba še marsikaj, kar smo odlagali, krepkeje bo treba pljuniti v roke, da bomo v vseh organizacijah združenega dela izpolnili gospodarske cilje in da bomo lahko prihodnje leto pričakali še bolj pripravljeni kot letos.

Le redkokatera pisarna v Domu sindikatov v Ljubljani je bila med dopustniškim časom dalj časa zaprta. Sicer pa so se kar vrstili različni delovni sestanki. Zato je pričakovati, da bo tudi prva seja predsedstva RS ZSS, ki bo v sredo, dokaj živahna. Sklicatelj seje, predsednik republiškega sveta ZSS Marjan Orožen, je uvrstil na prvo mesto oceno družbenoekonomskih razmer v organizacijah združenega dela, kar po dosedanjih izkušnjah sodeč spada med najbolj zanimive točke dnevnega reda. To navadno ni le informiranje članov predsedstva, temveč je tudi razčlenjevanje razmer in iskanje poti za reševanje vprašanj ter oblikovanje smeri politične akcije sindikalne organizacije. Ker pa bo na dnevnem redu tudi splet vprašanj o reševanju življenjske ravni delavcev in njihovih družin, lahko pričakujemo zavzeto razpravo. To sta pravzaprav ključni točki dnevnega reda prve jesenske seje predsedstva republiškega sveta, ki bo nadaljevala tudi razpravo o smernicah za srednjeročni načrt razvoja SR Slovenije do 1990. leta in spregovorilo o nekaterih prvinah za oblikovanje resolucije o družbenoekonomskem razvoju v prihodnjem letu.

Marjan Horvat

KOVČKE GOR! Poletni turistični val je za nami. Po sedanjih izračunih kaže, da bo devizni dohodek od tega gospodarske panoge vendarle več kot milijardo dolarjev. Na pomlad smo si namreč želeli, da bi nas obiskalo vsaj 10 odstotkov več tujih turistov v primerjavi z minulim letom, pa zdaj ugotavljamo, da je obisk Nemcev, Angležev, Francozov, Američanov in drugih tujih gostov še večji. Bajе tudi posezona ne bo slaba. S 1. septembrom bodo namreč povsod znižali cene za 20 do 30 odstotkov, zato si lahko obetamo tudi dobro posezono.

Besedilo: Andrej
Ulaga, slika: Joco Žnidaršič.

HE Solkan tik pred štartom

Ko smo se zadnjič peljali ob Soči, je bila videti nova vodna elektrarna Solkan že povsem nared. Poznani smo se in res tečejo na tem objektu zadnja dela. Prvi od treh agregatov se bo obrnil že 9. septembra, ob občinskem prazniku Nove Gorice.

Vsak agregat bo zmogel 10 megavatov moči. Prvi dve turbini sta montirani, iz Litostroja so že dobili drugi turbinski regulator. Prav tako montirajo drugi generator,

glavni zapornici sta vgrajeni, dokončali so vse zaščitne in merilne naprave. Teče poskusno obratovanje naprav za lastno rabo energije, dela na napravah za avtomatsko vodenje elektrarne pa gredo h koncu.

Vse torej kaže, da bo šlo po načrtu. Kmalu za prvim naj bi se namreč zavrtel še drugi agregat. Zmontirati ga kajenjo do konca septembra. Tretji bo moral počakati do prihodnje pomladi, saj je bil naknadno dodan prvotnim načrtom.

C. B.

Kaj o tem menite vi?

Pred časom smo v Delavski enotnosti pisali o zadregah v zvezi s položajem in zidavo samskih domov v Ljubljani. Razčlenili smo nekatere poglavitne vzroke za njeno pešanje in ugotovili, da botruje precej klavnemu stanju miselnost z glavno oznako: PRIČAKOVALI SMO DELAVCE, PRIŠLI SO LJUDJE!

Smo Slovenci res takšni sebičnejši, da nas malo ali skorajda nič ne zanimajo vse tegobe in stiske ljudi, ki so prišli k nam delat (in živeti!!!) iz drugih republik? O tem je bilo izdelanih že precej študij in napisanih brez števila člankov. Zbrani so podatki, opravljene analize javnomnenjskih raziskav, na podlagi česar mirne vesti lahko zapišemo, da stanje v nobenem primeru ni spodbudno. Posebej glede nastanitve in bivalnih razmer prišlekov, ki jim v mnogih primerih ne nudijo niti najosnovnejšega.

V tokratni številki pišemo o »čudnem« (rekli bi lahko tudi: družbeno nevzdržnem) položaju, v katerem tiči novi Nastanitveni center v Šiški, ki ima nezasedenih več kot polovico sob. Pa se primeri, da morajo v tem domu kljub 485 prostim ležiščem včasih koga na vrat na nos in čez noč preseliti. Pred dnevi je moralo na pol prazni Nastanitveni center zapustiti 80 stanovalcev, ki so jih zakonu in celjskemu Ingradu na ljubo razmestili po drugih ljubljanskih domovih.

Se vam zdijo stvari nelogične? Nam tudi, toda v tem primeru je opravila svoje tako imenovana družbeno (ne) usmerjena stanovanjska zidava, kjer nelogičnosti ne presenečajo. Račun plačuje delavec. V tem primeru pač tisti iz bratske republike ali pokrajine.

Res je, da delavce verjetno kaj malo zanima, ali imamo v Sloveniji rešen status samskih domov ali ne. Podobno bo verjetno, ko gre za neko študijo z naslovom »Ugotovitve, zaključki in program aktivnosti za reševanje odprtih vprašanj upravljanja, gradnje in življenja v samskih domovih«, ki jo je na pobudo mestnega sindikata in imenovanje mestne skupščine pripravila posebna delovna skupina in katere namen je dovolj jasno opredeljen že v naslovu. Popolnoma drugače pa je, ko denimo ti delavci dobijo ob koncu meseca račun za stroške bivanja. Takrat se zgrozijo nad številkami in zjezijo, da je kaj. Pa bi utegnilo biti presenečenje manjše in jeze mogoče sploh ne bi bilo, če bi se bolj zanimali tudi za stvari, ki smo jih omenili na začetku tega odstavka. Prvo je namreč vzrok, računi pa v mnogih primerih njegova posledica.

Mogoče prav zato ne bi bilo odveč vprašanje Skupščini mesta Ljubljani, zakaj se omenjena študija po več letih doslej še ni znašla na dnevnem redu seje enega (če ne celo vseh treh) njenih zborov. Isto vprašanje naslavljam tudi na mestni sindikalni svet, s to razliko, da bi v odgovoru pač pojasnil, kaj je kot sindikat storil za to, da bi bila omenjena študija obravnavana pri pristojnih organih. Vprašanje zahteva odgovor, tembolj, ker ne gre za običajno študijo, ampak za program dela...

Za uredništvo:
Ivo Kuljaj

Spodžagana veja

Naša živinoreja je bila že nekajkrat v krizi, iz katere se je vselej dokaj hitro »pobrala«, toda iz njih se nismo nič naučili, ker smo znova v izredno težkem položaju. Kot pravijo živinorejci sami; v najtežjem doslej. Vzrokov zato je precej, vendar naštejmo le nekaj najpomembnejših. Težave pri oskrbi s koruzo, na kateri sloni živinoreja, so se v zadnjem času stopnjevale, prav tako cena tej poljščini. Krma je tako postala predraga in stroški presegajo izkupiček od prodane živine. K še večji zmedi na jugoslovanskem trgu koruze je pripomogel izvoz skoraj milijon ton lanskega pridelka, kljub temu, da niso pokrite domače potrebe in še pred kratkim je bilo slišati, da kljub težavam z oskrbo Vojvodinci to pomembno poljščino še kar naprej izvažajo.

Na drugi strani pa smo dovolili neupravičen uvoz mesa, s katerim so se polnile hladilnice, naš izvoz živine, mesa in mesnih izdelkov pa se je bistveno zmanjšal. Svoje je k zdajšnjemu kriznemu položaju prispevala tudi nižja življenjska raven, saj se je kar za tretjino zmanjšala poraba mesa na domačem trgu. Prašičereja, perutninarstvo in govedoreja so v naj-

težjem položaju, v nekoliko boljšem je le prireja mleka, pa še tu zna zaškripati zaradi vedno večjih cen reprodukcijskega materiala. Zaradi manjšega zanimanja za rejo se povečuje ponudba živine za zakol, zaloge mesa v hladilnicah se kopičijo in samo v naši republici presegajo 30 tisoč ton. Obstaja bojazen, da bo iz hlevov začela »uhajati« tudi plemenska živina in kot je slišati, je je nekaj že šlo za višjo ceno v druge republike. S takšnimi nesprejemljivimi potezami režemo vejo slovenski živinoreji, ki smo jo v preteklih letih vendarle uspeli dovolj dobro razviti. Očitek, da rejci gledajo le dohodek na kratek rok, je v tem primeru več kot očiten.

Toda, kaj storiti, da bomo to kmetijsko vejo spet postavili na noge. Po hitrem postopku bomo uvozili milijon ton koruze, kar pa je seveda samo ukrep kratkoročne narave, kajti uvožena koruza slabše kakovosti je skoraj tako draga kot domača in tako ne razrešuje cenovnih nesorazmerij. Zato bo treba poseči po dolgoročnih ukrepih, da ne bomo samo gasili požarov, kar bi pomenilo samo nove krize.

Slovenska živinoreja se bo morala v prihodnje bolj

kot doslej pri pridelavi krme opreti na lastne sile. Rezerv za to imamo dovolj tako v večjem odkupu kot večjih hektarskih pridelkih. Zanimarjamo uporabo voluminozne krme, s čimer bi lahko zmanjšali pritisk na koruzo, vpliv stroke na poljih in travnikih je še vedno preskromen, tako da zaradi koruze že zanamajamo osnovni kolobar, zato ne pridelamo dovolj pšenice in za njo strniščnih dosevkov.

Bolje se bo morala organizirati tudi slovenska živinorejska reprodukcijska veriga, spoštovati dogovore in sporazume, kjer se doslej ne more ravno pohvaliti. Zdaj tečejo tudi pogovori o večjem izvozu živine, mesa in mesnih izdelkov, pripravljajo pa se tudi družbeni dogovor, ki bo naredil večji red pri cenah in prometu s koruzo, omejil nenadzorovani izvoz te poljščine, dokler ne bodo pokrite domače potrebe. Izvažale jo bodo lahko le za to pristojne kmetijske organizacije. Družbeni dogovor, ki ga bodo podpisali zvezni in vsi republiški izvršni sveti, pa naj bi uredil zdajšnja cenovna nesorazmerja med koruzo in pšenico, da bi tudi ta zadnja poljščina postala bolj zanimiva za pridelovalce.

Zdenka Božičnik

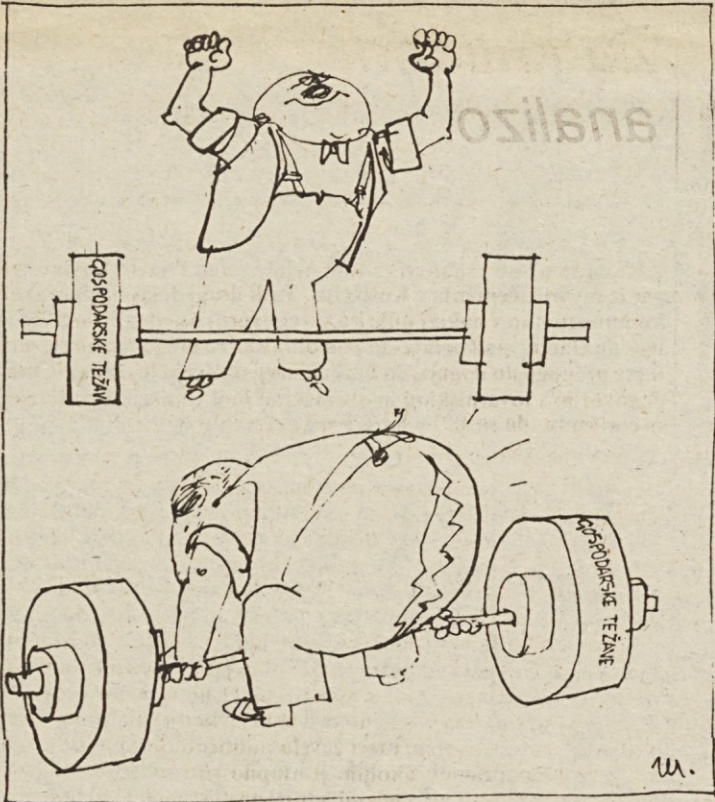
Kakšna naj bi bila naša pot do kandidature za olimpijske igre v Jugoslaviji

Najprej telesna kultura, potem tudi igre

Odmev na pobudo, naj bi Jugoslavija oziroma Beograd kandidiral za organizatorja poletnih olimpijskih iger 1992, je bil v naši javnosti nepričakovano velik. Pisci številnih sestavkov v našem dnevnem in tedenskem tisku so opozarjali predvsem na velikanske stroške in gospodarsko tveganje. Montreal še zdaj plačuje milijardo dolarjev primanjkljaja, za igre v Moskvi je bilo treba vložiti 9 milijard dolarjev.

V Los Angelesu so bile razmere povsem drugačne. Coca-cola je podarila organizatorjem 15 milijonov dolarjev, Buick je prispeval 500 avtomobilov v vrednosti 12 milijonov, lastnik cenjenih restavracij 9 milijonov, kolesarski štadijon je financirala mreža velikih samopostrežnic, plavalni štadijon pa mreža lokalov s prigrizki. Preden se je Peter Ueberroth lotil organizacije, je preučil financiranje OI vse od leta 1932 naprej. Letošnje prireditve so bile zelo dobro obiskane, čeprav so bile vstopnice izredno drage, tudi po 100 in 150 dolarjev.

MILAN MAVER: V finalu

Prinudne olimpijske igre bodo še večje in dražje. Če ne bo bojkota, bo sodelovalo okoli 20 držav več kot nedavno v L. A. Tudi tekmovalcev bo več, ker bodo uvrstili v olimpijski program nove športne zvrsti. Ko si bodo poznavalci razmer, predvsem gospodarskih in tisti, ki so odgovorni za telesno kulturo naših narodov in narodnosti na jasnem, kakšno nalogo, obremenitev in odgovornost pomeni organizirati »olimpijske igre moderne dobe«, bodo zelo verjetno preložili kandidaturu Jugoslavije na novo tisočletje, na generacijo, ki bo za ideale olimpizma bolj zrela, kakor je naša današnja.

Olimpizem v kritični luči

Olimpijske igre pa niso samo atraktivno svetovno prvenstvo v vseh športnih panogah, bile naj bi praznik mladine sveta, katerega glavni namen je »pedagoška obnova človeštva« (Coubertin), praznik medsebojnega spoznavanja in utrjevanja dobrih odnosov, manifestacija za mir. Hkrati gre za resnične vrednote športa,

ki pomeni za mladega človeka priložnost za psihofizično ustvarjalnost, za veselje pri igri in tekmi, za potrjevanje samega sebe in ne nazadnje tudi za bolj zdrav način življenja.

Dejstvo pa je, da je danes filozofija olimpijskih iger skoraj pozabljena, prevladujejo vprašanja prestiža, boj za rekorde in hladna vojna v obliki štetja zlatih, srebrnih in bronastih kolajin.

Ob zmagi ni glavna čast, temveč velika materialna korist v tej ali oni obliki. Carl Lewis dobi za nastop do 20.000 dolarjev, za televizijski intervju pa do 25.000. Kitajske zmagovalce čaka nagrada v obliki enoletnega povprečnega osebnega dohodka.

V MOK odločajo bolj ali manj politični delegati iz posameznih držav, poslovni možje in tehnični strokovnjaki posameznih mednarodnih športnih zvez. Člani tega komiteja se potegujejo predvsem za interese svojih držav in športnih zvez. Tekmovalni program se širi od olimpiade do olimpiade. Za izbor ni pravih »olimpijskih« meril, po katerih bi izločali zgodovinske,

In končno: mar je v skladu z načeli in ideologijo olimpizma, če mislimo predvsem na elito, na šport za gledalce, na rekorde in kolajne! V zvezi z OI v Los Angelesu je bil na oregonski univerzi od 19. do 26. julija mednarodni olimpijski kongres znanstvenikov z osrednjo tematiko »Šport, zdravje in dobro počutje«. Razpravljali so med drugim o športni pedagogiki, filozofiji in sociologiji, o vprašanju otroških tekmovalnih, o medicini športa itd., skratka, pomembne teme, vendar nismo ničesar zvedeli o sodelovanju naših strokovnjakov in tudi ne o referatih in razpravah.

Molotov je nekoč dejal, da telesne kulture ljudstva ne ocenjujemo po vrhunskih dosežkih posameznikov, temveč po množičnosti. Ne glede na znano olimpijsko geslo »Hitreje, višje, močnejše!« se je tudi Coubertin zavzemal za učinkovitejšo telesno vzgojo v šolah, pa tudi za to, da bi vsem ljudem omogočili toliko športa, kolikor ga je potrebno za zdravje in razvedrilo v prostem času. »Pravi športnik, ki mi je pri srcu, je tisti, ki se ne meni za gledalce...«

Ves športni svet bi moral v prihodnje upoštevati enotne smernice: manj hrupa, manj reklame, manj organizacije... zato pa naj bo šport dostopen, če je le mogoče, brezplačno vsem plastem ljudstva. Dve leti pozneje je spregovoril Coubertin tudi o potrebi rekreativne športne dejavnosti, o njeni izenačilni vlogi, ko gre za prezaposlene ljudi. »V duhu vidim trate, kjer ni mesta za tekme in rekorde, kjer pa imajo vsi odrasli priložnost za udejstvovanje v tekih, skokih, metih, gimnastiki... ne da bi jih gledalci kritizirali.« (Coubertin, Resnica o športu, 1927).

Za blaginjo in napredek ljudstva

Podobno kakor Coubertin je razmišljal tudi Edvard Kardelj, ko je na prvem kongresu Fizkulture zveze Jugoslavije 1947 opozoril, da mora biti telesna kultura humana v tem smislu, da bo postala eno od »področij naših prizadevanj za blaginjo in napredek vsega našega ljudstva in za srečnejše življenje človeka.«

Podobne misli in smernice bemo tudi v naših družbenih listinah, nanašajočih se na razvoj telesne kulture ljudstva. Iz resolucije 8. kongresa ZKS 1978 povzemam: »Telesna kultura se mora uveljaviti kot sestavina kulture naroda in splošnih vrednot družbe. Kot naravna potreba človeka in pomemben dejavnik njegovega zdravja, delovnih in obrambnih sposobnosti ter družbenega ravnanja, ki prispeva k svobodnemu življenju in ustvarjanju, je telesna kultura njegova neodtujljiva pravica.« Posebej je omenjena tudi potreba po zagotovitvi informiranosti delovnih ljudi z njenimi dosežki in razvojem.

Iz resolucije 9. kongresa Zveze sindikatov Slovenije (1978) povzemam nekaj konkretnih stališč in smernic: Zlasti bomo podpirali, je zapisano v resoluciji, tiste družbene nosilce telesne kulture in rekreacije, ki so svojo dejavnost usmerili in potrdili v množičnosti. Resolucija priporoča uvajanje tistih

oblik, ki so dostopne vsem delavcem in namenjene krepitvi njihove zdravstvene in delovne sposobnosti. V poglavju »Prizadevanja za razvoj družbenega in osebnega standarda za kulturno življenje ter smotrno izrabo prostega časa,« je omenjeno tudi sodelovanje v boju proti alkoholizmu in za omejevanje kajenja.

Iz takšnih smernic za humanizacijo telesne kulture je očitno, da ni prav, če mislimo predvsem na vrhunske športne prireditve in na tehnične tekmovalne dosežke. Gre za »pedagoško obnovo človeka«, za kulturo dejavnosti v prostem času, za številne možnosti ustvarjalnega dela, za športno veselje, potrjevanje samega sebe, poglobljeno znanje o zdravem načinu življenja in ne nazadnje za takšno vsebino rekreacije, ki olajša poklicno delo.

ODMEVI MNENJA STALIŠČA

Vsaka palica ima dva konca — kam bo udaril drugi

V vašem glasilu ste 24. maja letošnjega leta objavili članek z zgornjim naslovom. Zato bi vas rad obvestil, da sem zdaj skupaj s svojo posadko dobil odlok disciplinske komisije DO Droga TOZD Riba.

Zame je ta komisija sklenila takole: ODPOVED. Za moje ribiče so sprejeli pogojno odpoved za dobo enega leta.

Ta prispevek vam pišem iz medicinskega centra v Pulju. Vsi ti dogodki so me namreč spravili na oddelek za živčne bolezni. Še enkrat se zahvaljujem uredništvu in avtorju članka osebno za korekten prikaz vzrokov in posledic našega dejanja.

Tovariški pozdrav
Josip Klunič

Ker so ribiči iz omenjenega članka potegnili že precej rib iz vode, naj pojasnimo — šlo je za dve Ribini barki, s katerih so ribiči ob navzočnosti novinarjev vrgli 4 tone rib v morje. Zakaj so to storili, smo že podrobno popisali. Josip Klunič nam zdaj piše, kam je udaril en konec palice. Res pa nas zanima, kako kaj opleta drugi. Ne glede na težo dejanja so imeli ribiči zanj še kako tehtne vzroke. So sicer prenaplavljeni ravnanjem le kaj dosegli? Do kod seže odgovornost za krivice, ki so se jim dolgo godile? Se bo z delovnimi in življenjskimi razmerami ribičev premaknilo na bolje? Morda pa se bo oglašil tudi kdo iz Riba.

Za uredništvo
Ciril Brajer

Kdo je zrel za prisilni jopič

V 31. številki Delavske enotnosti sem prebral članek v zvezi z zadevo Peter Žemva. Prav je, da

Ključnega pomena je učinkovita telesna vzgoja v šolah — posreduje naj trajne telesnokulturne navade. V teh navadah naj bo vsaj toliko športa, da je človek čil in zdrav, da se dobro počuti, da z leti ne pridobi teže ter ohranja svojo psihofizično ustvarjalnost in veselje do življenja tudi v starosti.

Športna vzgoja goji v človeku prizadevnost (hočem biti boljši!), navado redne vadbe in med drugim tudi odklonilen odnos do vsega, kar je zdravju škodljivo (kajenje, alkohol, doping, mamila). Izkušnje v svetu potrjujejo misel Sergeja Pavlova, bivšega športnega voditelja v ZSSR, da se da »s športom najbolje boriti proti kajenju in alkoholizmu, posebno še, če gre za mladino.« Skoraj vsi privrženci jogginga (računajo, da jih je

okrog 100 milijonov), so se odvadili kajenja.

Potemtakem: najprej resnična telesna kultura, ki pomeni boljši način življenja, več zdravja, več veselja, več tovarištva, boljše delo in vse tisto, kar sodi po Coubertinu k pedagoški obnovi človeštva. Ne samo klubski šport, tudi rekreacija organiziranih in neorganiziranih odraslih in starejših. Najprej milijoni športnikov, telovadcev in planincev, ki v prostem času radi hodijo, tečejo, kolesarijo, plavajo, smučajo, igrajo nogomet, košarko, odbojko, rokomet, tenis... In potem vsa moralna in materialna pomoč tisočim najspodobnejšim, ki imajo veselje do naporenega treniranja in vrhunškega tekmovalstva. To naj bo naša pot do kandidature za olimpijske igre v Jugoslaviji.

Drago Ulaga

pišete tako, naj naš delavec ve, kaj se dogaja. Tudi to je ena izmed oblik osveščanja delavskega razreda. Očitno se nekateri v naši družbi ne zavedajo, da so nasprotja osnovna gibalna sila razvoja, zato hitro ukrepajo, da bi zatrli ali osamili pojav, ki nanaša novo kvaliteto. Za to pa delavski razred potrebuje avantgardo Petrove vrste. Petru Žemvi bi hotel povedati, naj ne odneha pri prvi oviri, čeprav je še tako velika.

Zadnjih nekaj mesecev slišim, da se v zdravstvu dogajajo čudne stvari. Nekateri zdravniki pozabljajo na etiko, s katero jih zavezuje zdravniška diploma. Nekateri niso več zdravniki, ampak karieri, diploma pa jim je sredstvo za doseg določenega položaja v družbi.

Napisal bom, kaj se mi je zgodilo sredi avgusta. Z ženo sva doma po kosilu opazila, da ima najina sedemmesčna hčerka povišano temperaturo. Kljub sirupu za zniževanje vročine ji je do osmih narasla že na 39,7 stopinj. Odnosla sva jo v zdravstveni dom k dežurnemu zdravniku. Tam sva izvedela, da je šel zdravnik k bolniku na dom in da ga ne bo nazaj uro in pol. Napotili so nas v bolnišnico k dežurnemu pediatri. Ta je precej nezainteresirano poslušal, kako je z otrokom in nas — ne da bi deklico sploh pregledal — poslal k dežurnemu zdravniku, čeprav sva z ženo povedala, da tega trenutno ni. Nič drugega nam ni ostalo, kot da gremo domov. Bila sva obupana in sva hčerki sama skušala pomagati. Pomislila sva tudi, da bi jo odpeljala v Ljubljano. Čez noč ji je vročina na srečo padla na 37,7 stopinje.

Kaj menite, je zdravnik, vodja otroškega oddelka v novomeški bolnišnici ravnal pravilno? Hčerko bi lahko vsaj pregledal, ne pa da naju je nahrulil, ko sva se v tiskih obrnila nanj.

Pa to ni edino neprijetno doživetje. V moji in ženin delovni organizaciji nimamo organiziranega zdravniškega varstva, zato sva si hotela iz praktičnih razlogov izbrati istega zdravnika (to je ustavna pravica), pa to ni bilo mogoče.

S svojim pisanjem ne želim blatiti celotnega zdravstva, vendar se me ob podobnih priložnostih lotevajo pomisleki, češ, za kaj in za koga dajem del svojega osebnega dohodka. Morda bi bila zasebna praksa, kot jo imajo na Hrvaškem, najboljši filter za dobre in slabe zdravnike.

Milan Trbojevič

Koga — razen strojevodjo — naj budi budilnik

O železniški nesreči v Divači so precej pisali, govorili po radiu in televiziji. Ljudje so bili sezna-

njeni, kako so po nesreči ukrepali (na železnici in za varnost prometa). So pa stvari železniško prometne in vlečne službe zavite v člene, točke zakona in predpise o disciplini, ki se je morajo železničarji brezpogojno držati. A kako naj človek v redu dela, če je na delovnem mestu po 16 ur, kar ni v skladu z zakonom o delovnem razmerju? Rezultat tega so največkrat nesreče. Krivice, izvršilno osebje? Budilnik doslej še ni poklical na odgovornost nadrejenih in tistih, ki krojijo predpise, oziroma skrbijo za varnost in točnost prometa na železnici, čeprav ti predpisi že več let veljajo. Prinesli so jih naši železniški strokovnjaki za promet. Od takrat so železniške nesreče in to do leta. Zakaj? Strojnih in prometnih delavcev je vse manj. Po eni strani so prihranili pri osebnih dohodkih, po drugi pa imajo tolikšno gospodarsko škodo. Kakor vem in zasledujem, je teh nesreč največ v poletnem času (julij, avgust). Zakaj? Odgovor je preprost — pomanjkanje osebja (dopusti, bolniške in še kakšna nepredvidena ovira).

Res je, da smo prišli s parnih lokomotiv na diesel in na električne. Do tod vse lepo. Kaj pa signalizacija in varnostne naprave? Obstajajo še iz časa Avstrije. Kaj pa sama vožnja v nočnem času (16 ur)? Ni čudno, da je pomanjkanje lokomotiv voznega parka in osebja. Da ne govorim o prevozu in dostavi tovarov. Kakšna je pri tem prevozna komercialna hitrost?

Glede ukinjanja prog rečem samo to, da je glavna proga brez vej in sadežev (čista zguba). Lahko je odpraviti ljudi s tirov, a pridobiti jih bo težko. Močna je konkurenca avtobusov in tovornjakov. Kolikšna je zasedba šoferjev, je jasno.

Število prometnega osebja (izvršilnega) je zelo omejeno. Hočem pa omeniti, da dobrega železniškega delavca ne moremo izuriti čez noč. Imeti mora, da ne rečem, jeklene živce in trdo voljo za delo (in to ob vsakem času in vremenu). Bilo je dosti ljudi pri železnici, a je marsikdo pustil službo ali šel v drugo (Banjaluka—Tuzla). Vzrok so različne življenjske razmere. Da ne omenjamo upokojenih železničarjev, ki so z dušo in telesom opravljali železniški posel. Zato so danes pozabljeni (izčrpani) ter so samo številke na socialnem. Živi, kakor veš in znaš s tistim, kar dobiš! Zaslužili so več, a tako je urejeno pri železnici.

Tu je nekaj orisov dela v operativni. Drugače pa je pri vodilnih in administraciji, njihovih dohodkih in pokojninah. Pomilujmo ljudi, ki jih doleti kakršnakoli nesreča, ne samo po njihovi krivdi.

Ljudje, zamislite se nad tem — in končno, laik ne bo verjel, da je to mogoče, a starejši železničarji so zdržali vse napore v svoji službeni dobi. Kako pa mlajša generacija...?

Konrad Boršnar,
upokojeni vlakovodja
Železnikarjeva 21, Ljubljana

Kako smo gospodarili

Boj za odstotke ali kaj več?

Če je res, da se po jutru dan pozna, potlej je moč opoldne precej natančno oceniti, na kaj lahko računamo. To velja tudi za gospodarjenje v letošnjem letu, saj, sodeč po rezultatih poslovanja organizacij združenega dela in skrajno previdnem ocenjevanju, lahko trdimo, da je gospodarstvo končno na začetku težkega, vendar spodbudnega izhoda iz težav. Kajpak to ne pomeni, da smo že vse premagali in odpravili vzroke za gospodarsko krizo.

Proizvodnja

Slovensko gospodarstvo se lahko v prvih sedmih mesecih pohvali s 3,5-odstotno višjo industrijsko proizvodnjo kot v enakem obdobju lani. Takšna pozitivna ocena pa velja le za del gospodarstva, predelovalna industrija pa je zaradi nenormalnih odnosov v cenovni politiki še vedno v škripih. Te zagate in neurejene odnose na jugoslovanskem trgu pa potrjujejo podatki v tistih panogah, kjer niso dosegli tolikšne rasti proizvodnje kot v lanskim sedmih mesecih. Elektrogospodarstvo je za 0,3 odstotke pod lansko rastjo, proizvodnja naftnih derivatov je manjša za 4,5 odstotka, proizvodnja rud barvastih kovin za 28 odstotkov, barvastih kovin za 0,2 odstotka, nekovinskih rudnin brez gradbenega materiala za 15,4 odstotka, strojna industrija za 2,5 odstotka, proizvodnja prometnih sredstev za 5,3 odstotka, bazičnih kemičnih izdelkov za 5,3 odstotka, alkoholnih pijač za 8,7 odstotka in predelava tobaka za 0,4 odstotka.

Gre torej za tiste dejavnosti, ki imajo pomemben delež v gospodarski sestavi Slovenije in v njenem obsegu industrijske proizvodnje, kar nedvomno sili vse družbene dejavnike v organizacijah združenega dela in širše, da se temeljiteje spopadajo z vzroki zastojev in ponekod nazadovanja obsega proizvodnje. Pri tem pa bi veljalo še posebej preučiti produktivnost dela, ki se je sicer povečala za 0,5 odstotka v prvih sedmih mesecih letošnjega leta v primerjavi z enakim lanskim obdobjem, vendar je ta stopnja lahko zadovoljiva le, če pomeni začetek močnejše rasti tega kazalca gospodarjenja v drugem polletju, zlasti še v zadnjem trimesečju letošnjega leta. Zamujenega pri gospodarjenju pa se tako in tako ne da nikdar nadomestiti.

Delitev dohodka

Po določilih v resoluciji o družbenoekonomskega razvoja za letoš bi morala sredstva za bruto osebne dohodke in skupno porabo v globalu rasti za 20 odstotkov počasneje od rasti dohodka. Tako kot že nekaj let doslej smo s tem gibanjem lahko zadovoljni. V prvem polletju se je celotni prihodek v naši republiki povečal za 64,4 odstotka v primerjavi z enakim obdobjem lani, dohodek za 67 odstotkov, razporejena sredstva za osebne dohodke in skupno porabo pa so

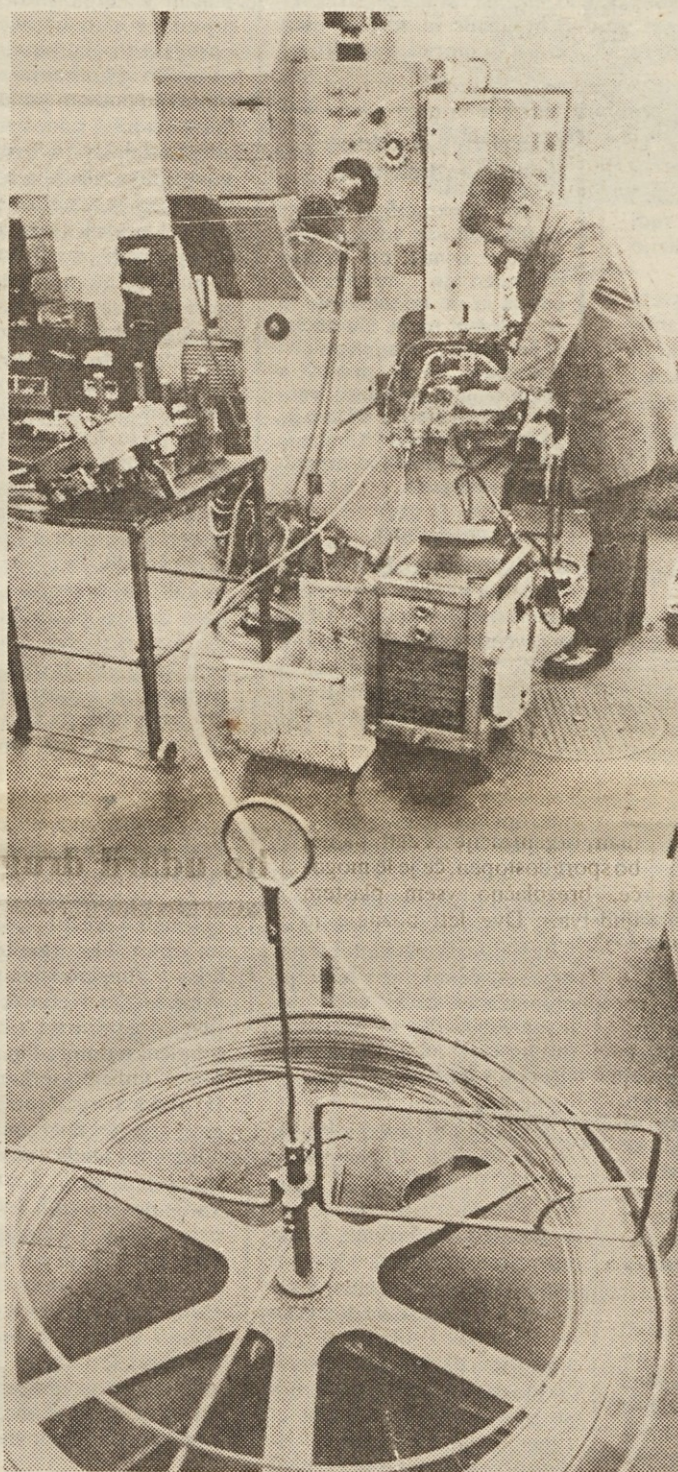
se povečala za 44,2 odstotka, torej je doseženo 27,2 odstotno zaostajanje te porabe za dohodkom. Dodajmo, da smo v resoluciji zapisali, da bi morala akumulacija organizacij združenega dela imeti v dohodku isti delež kot lani, vendar se je v prvem polletju letos v primerjavi z lanskim povečala za 1,5 odstotka točke, torej od 19 na 21,5 odstotka dohodka.

K izboljšanju delitvenih razmerij je spet pripomoglo zmanjšanje deleža sredstev za osebno, skupno in splošno porabo v razporejenem dohodku za 5,2 odstotka, obenem pa se je povečal delež obveznosti iz dohodka za 3,7 odstotka, na račun obresti in pokrivanja izgub v elektrogospodarstvu. No, ob vsem tem ne smemo spregledati, da slovenska resolucija o družbenoekonomskega razvoja za letoš računa s 25-odstotno manjšo rastjo sredstev za skupne in splošne potrebe od rasti dohodka. Rast sredstev za te namene pa je za 38,9 odstotka nižja od rasti dohodka, kar kaže na to, da se kljub vsemu nekaj izboljšuje. V prvem polletju je bilo 237 znižanj stopenj prispevkov za skupno porabo, v povprečju pa so bili ti prispevki za 3,147 odstotnih točk nižji kot v enakem obdobju lani. To velja seveda za tiste prispevke, ki jih namenimo iz bruto osebnih dohodkov.

Osebnih dohodki

Po podatkih Zavoda za statistiko so se realni osebni dohodki v sedmih mesecih znižali za 4,4 odstotka v primerjavi z enakim obdobjem lani. Nominalni dvig osebnih dohodkov in njihovo realno gibanje sta si potemtakem še zmeraj hudo navzkriž in bržkone ne bomo dosegli lepe želje, zapisane v resoluciji, da bi bili letos realni osebni dohodki nižji od lanskim le za 2 odstotka. Organizacije združenega dela, ki so dosegle solidne rezultate gospodarjenja na osnovi kakovostnih dejavnikov (rast fizičnega obsega proizvodnje, produktivnost dela, izvoza in s tem dohodka) sicer so, vendar je le redkim belim vranam uspelo zadržati oziroma povečati realne osebne dohodke glede na lansko primerjalno obdobje. Seveda je to zelo zamotana stvar, kajti v neurejenih gospodarskih tokovih je skorajda čudež dosežati takšne rezultate. Zato je vprašanje — ki ga premalo poudarjamo tudi v razpravah o gibanjih osebnih dohodkov — koliko časa si še lahko privoščimo realno padanje osebnih dohodkov, da ne bi ogrozili motivacije za delo in za boljše gospodarjenje. Ta dilema je živa zlasti tam, kjer vendarle na račun nizkih osebnih dohodkov in njihove počasnejše rasti, oziroma ustrezno zmanjšane rasti osebnih dohodkov glede na resolucijo, ustvarjajo dohodek in ne izrabijo niti resolucijskih okvirov. Včasih se tako velika doslednost in ustvarjanje dohodka na račun zelo nizkih osebnih dohodkov maščuje, in tudi gospodarsko ni povsem pametna.

M. H.

Slika: Andrej Agnić

Delavska enotnost bo kmalu izdala

priročnik za samoupravljalce

SAM SVOJ GOSPODAR

avtorjev Vlada Jarca, Ivana Kristana, Miloša Mikelnja in Janeza Šinkovca

V priročniku avtorji opisujejo zgodovino samoupravljanja, strokovno razlagajo posamezne značilnosti naše družbene ureditve in samoupravljanja, opisujejo primere iz delovnih organizacij in dajejo navodila, kaj storiti, kadar se v delovni organizaciji zatakne, kadar kdo ne izpolnjuje dolžnosti ali kadar so ogrožene pravice delavca.

Cena 500 dinarjev

Kljub denarni suši nove turbine

Kadarkoli pišemo o načrtih elektrogospodarstva za bodoči razvoj, vselej najprej zapišemo »za načrte in potrebe primanjkuje sredstev«. Potem pride na vrsto vprašanje cen električne energije, ki kar naprej »zaostajajo za načrtovanimi in ne pokrivajo niti enostavne kaj šele razširjeno reprodukcijo«. Sledijo menda »objekti kontinuitete«. To so zmogljivosti, ki jih moramo začeti graditi v tekočem srednjeročnem obdobju, da bi nam začele služiti v naslednjem.

V naši republiki smo letos sicer iz široke pahljače možnosti že izbrali, kaj zmoremo pri novih elektrarnah, potrebnih do leta 1990. Nekaj vendarle še preostane — dodatna izbira novih elektrarn, s katerimi bi pokrili možne dodatne »objekte kontinuitete«. Z njimi bi morali zadovoljiti letno rast potreb po električni energiji, ki bi presegla 3,5-odstotno povprečno letno rast porabe. Za tole gre — v Sloveniji načrtujemo med leti 1986 in 1990 letno rast družbenega proizvoda za 3,7 odstotka. To hkrati pomeni, da bo letna poraba električne energije rasla 4,45-odstotno ali domala za odstotek več.

In česa se iz dozdajšnje kontinuitete lahko nadejamo v teh letih? Čez štiri leta bo začela obratovati termoelektrarna Ugljevik II. Tretjina premogovniških zmogljivosti in elektrarne moči bo na osnovi sovlaganja namenjena Sloveniji. Računamo torej s 100 megavati. Istega leta, 1988, bo začel proizvajati prvi člen verige novih savskih elektrarn, HE Vrhnica. Leto kasneje bo začela obratovati HE Boštanj in še leto zatem HE Blanca. Iz njih bomo dobili trikrat po 35,4 megavate moči. Pred letom 1990 bi morali pognati tudi prvi dve iz verige novih elektrarn na Muri, najprej Hrasnje in za njo Veržej.

Dodati moramo tiste, ki jih že gradimo. Solkan z 31 megavati čakamo že v naslednjem mesecu. Tudi termoelektrarna in toplotna Ljubljana II. bi se morali s 50 megavati kaj kmalu vključiti v elektroenergetsko omrežje. V prvi polovici prihodnjega leta bo stekla tudi elektrarna Ugljevik I. Ker je Slovenija v njeni gradnji združevala delo in sredstva, bo deležna od tod 100 megavatov moči. In končno je nekje sredi gradnje vodna elektrarna Mavčice, s katero bo slovenski elektroenergetski sistem bogatejši za 38 megavatov.

Ciril Brajer

Za kritično analizo

»Do petdesetega leta so bili komunisti, zdaj smo samo člani ZKJ,« je v nedavni anketi za Rad dejal Sreten Pančić, kovinostrugar iz tovarne cementa v Kosjeriću. Tudi drugi delavci, člani zveze komunistov, so v anketi odkrito spregovorili o sedanjih vlogi ZK, o ugledu članov med delavci in potrdili sicer že dolgo znano resnico, da se prepogosto dogaja, da funkcionarji obiščejo tovarno, se malo pogovorijo s tovarniškimi in občinskimi funkcionarji ter odidejo v prepričanju, da so bili v bazi, med delavci in da so slišali njihovo pristno mnenje.

Takšni odgovori delavcev in razmišljanje o sedanjem ugledu ZK med ljudmi spadajo bržkone v ospredje razprav ob predlogu sklepov 13. seje CK ZKJ, ki naj bi bila neke vrste prelomnica v delovanju zveze komunistov. V tokratni javni razpravi v partijskih organizacijah o razmerah v lastnem okolju in v vsej družbi o veljavi jugoslovanske partije in njenih opredelitvah bi bilo politično najbolj nesprejemljivo le verbalno razpravljanje o predlogu sklepov ter njihovo oblikovanje in potrjevanje. V ospredje je treba postaviti osnovno organizacijo ZK, predvsem pa člane in njihovo uveljavljanje v proizvodnem in samoupravnem življenju. Namesto branja gradiva, kar je v dobri meri meri zavrla politično akcijo partije v temeljnih samoupravnih okoljih, ji otopilo razredno in revolucionarno ost, bi morali biti sedanjí odprti partijski sestanki predvsem soočanje s stvarnimi razmerami in odnosi, z neodgovornim odnosom članov ZK do dela in dolžnosti, ki jih imajo v drugih družbenopolitičnih organizacijah in v samoupravnih organih. Skratka, soočenje s tem, kar zagovarjajo, za kar se bojujejo. Tudi če so le anemični opazovalci dogajanja ali pa le izvrševalci ukrepov, ki nam jih vsakodnevno kar na pladnju nosijo tehnobirokratske strukture v združenem delu in v družbi, se je prav tako potrebno pogovoriti. To pravzaprav ni nič drugega kot da namesto priseganja na papirje, resolucije in »diktat« od zgoraj postavimo v ospredje osebni zgled, znanje in sposobnost. Pa tudi pripravljenost za boj.

Če bi povsod tako ravnali, marsikje ne bi bilo treba ponoviti seje o predlogu sklepov. Nekateri v partijskih organizacijah so namreč pohiteli in hoteli kar na hitro »počistiti« svoje dvorišče, vendar v njem še zmeraj zaudarja. Drugi spet v osnovnih organizacijah usmerjajo razpravo v kritiko razmer zunaj tovarniških plotov (tudi to je potrebno!), češ da pri njih ni nesnage za nizko produktivnost, slabo organizacijo dela in neurejen sistem delitve po delu pa je kaj hitro moč kriviti objektivne okoliščine, prej zunanje kot notranje.

Toda v zadnjem času je opaziti, da je delavcem v marsikaterem kolektivu že pošla strpnost do takšnih in podobnih izgovorov, opozarjajo na huda obolenja samoupravnega tkiva v delovnih organizacijah in lahko z mirno vestjo zapišemo, da so lahko komunisti sposobni »zdravniki« za potrebne operacije, ki s svojim delom, znanjem ter ugledom med delavci jurišajo v prvih vrstah boja za samoupravljanje. Več velja delavčevu zaupanje kot pohvala in pogosto tudi nagrada direktorja in njegovega kroga, več čista vest kot komolci... Tisti sopotniki v partiji, ki pa so z glavo obrnjeni le navzgor in tlačijo z nogami navzdol — tako nekako je dejal Kidrič »biciklistom« — so pravzaprav tudi iznašli metodo dela v partijski organizaciji, ko se uvrščajo na dnevni red sestanka sklepi višjih organov brez soočanja z razmerami v lastnem okolju.

Marjan Horvat

Izpolnjevanje sanacijskega programa v tozdu Medico Engineering

Novo vodstvo, večji delovni zagon

Temeljna organizacija združenega dela Medico Engineering je bila ustanovljena pred enaindvajsetimi leti, njeni delavci pa so se uveljavili s projektiranjem ljubljanskega Kliničnega centra. V kasnejših letih se je razvila v specializirano projektantsko organizacijo, ki se je ukvarjala predvsem s projektiranjem in svetovalno-konzultantsko dejavnostjo pri gradnji bolnišnic in zdravstvenih domov. Lani pa je temeljna organizacija poslovala z izgubo, zaradi katere so morali sestaviti sanacijski program.

Iz zaključnega računa za lansko leto je razvidno, da so v Medico Engineering imeli 5 milijonov 7000 dinarjev izgube, ki so jo pokrili v okviru Kliničnega centra. Sanacijska komisija se je takoj lotila analize finančnega neuspeha in ugotovila, da sta poglavita vzroka za izgubo neizpolnjevanje obveznosti naročnikov in slaba organizacija dela.

O odgovornosti direktorja

Nekdanji direktor je odgovoren za slabo organizirani delovni proces. Tudi ni skrbel za večanje učinkovitosti in ekonomičnosti poslovanja. Moral bi v celoti izpolnjevati sklepe samoupravnih organov in delavce redno seznanjati s tekočim poslovanjem.

Ocena sanacijske komisije

Nedоследnost samoupravnih organov

Sanacijska komisija je med drugim preučila, kako so se reševanja gospodarskih zagat lotevali samoupravni organi. Ugotovila je, da so se delavci na zborih delavcev lani štirikrat sestali in da so z vsi resnostjo razpravljali že o zaključnem računu leta 1982, ko so beležili izgubo v višini 2.735.546 dinarjev, ki so jo v temeljni organizaciji uspeli pokriti z lastnimi skladi. Sprejeli so sklep, da je treba raziskati poglavite vzroke za nastalo izgubo in jim spodrežati korenine, izboljšati organizacijo dela in začeti nagravati po delu in njegovih rezultatih. Omejili naj bi tudi število pogodb o delu s študenti in drugimi posamezniki. Teh in drugih sklepov pa takratni direktor Marjan Gaspari ni izpolnil. Kot vršilec dolžnosti

direktorja je julija lani prevzel delo Vlado Sekavčnik, ki od prejšnjega direktorja ni zahteval poročila o (ne) opravljenem delu, pa tudi sam se ni zavzel za sanacijo nastalih razmer.

Delegati delavskega sveta so hodili na lanske sestance premalo pripravljene, hkrati pa niso sproti preverjali, kako se sprejeti sklepi uresničujejo. Po presoji sanacijske komisije je bil delavski svet odrinjen od poslovne politike, direktor pa je vse preredko seznanjal delegate s svojim delom.

Napačno vodenje organizacije

Za delo Marjana Gasparija je bilo značilno, da se je pri poslovnih odločitvah opiral na ozek krog posameznikov,

Zasebni interesi

V Medico Engineeringu trdijo, da imajo relativno nizke osebne dohodke (okoli 24.000 dinarjev) in da s povprečjem zaostajajo za prejemki v drugih temeljnih organizacijah. Za lažne so označili govorice, da njihovi delavci veliko zaslužijo s honorarnimi deli. Resda se prijavljajo na razne natečaje in dobivajo tu in tam nagrade za svoje delo. Toda do uveljavljanja zasebnih interesov in zaslužkarstva je prihajalo pri prejšnjem vodstvu, ki pa večine delavcev »ni pustilo blizu«.

ki so na nekaterih področjih postali postopoma pravi monopolisti z najrazličnejšimi privilegiji. V obdobju velike konjunktore od 1976. do 1980. leta so kljub temu dobro poslovali, kasneje pa so se ob upadu naročil napake jasno pokazale. Nepravčasno izpolnjevanje rokov, nesolidno delo, manipuliranje z računi

Mačehovski odnos Kliničnega centra

Člani strokovnega kolegija menijo, da ima vodstvo Kliničnega centra do Medico Engineeringa mačehovski odnos in da sodelovanje ni na ustreznem ravni. Marsikdaj bi jim lahko pomagali pri pridobivanju novih poslov s priporočili in podobno, vendar tega ne storijo. Očitno je, da so vezi med Kliničnim centrom in temeljno organizacijo natrgane.

za opravljeno delo in podobno jih je pripeljalo v izgubo. Kljub temu je novi vršilec dolžnosti direktorja Vlado Sekavčnik vztrajal pri starem načinu vodenja. Delavci in delavski svet so dobivali tudi prirejene informacije o poslovanju.

Delavski svet je zato Vlado Sekavčniku v bistvu izrekel nezaupnico, zato je letos šel drugam. V. d. direktorja je zdaj Bojan Gabričič, ki se je s člani strokovnega kolegija lotil notranje reorganizacije. Kljub temu da jih najtežje naloge šele čakajo, je v temeljni organizaciji čutili večji delovni zagon, ki je posledica drugačnega, bolj demokratičnega načina vodenja in organizacije dela.

V letošnjem prvem polletju so v Medico Engineeringu imeli le 30.000 dinarjev izgube. Predvidevajo, da je ob koncu leta ne bo več. Svoje razvojne možnosti vidijo v prodaji znanja deželam v razvoju, saj ima večina delavcev visokošolsko izobrazbo. Zavedajo se, da nekateri postavljajo vprašanje o upravičenosti obstoja Medico Engineeringa. Toda novi zakon o zidavi objektov zahteva od projektantov strokovni prijem, ki so ga delavci te temeljne organizacije sposobni ponuditi.

Emil Lah

Razvoj Slovenije v stabilizacijskih razmerah (2)

Doklej samoprevvara, da smo idealna družba

Pripravlja: Vinko Blatnik

Kaj naj bi raziskovalci pri predvidevanju družbenega razvoja predvsem upoštevali? Na prvem mestu: temeljne pridobitve naše revolucije, naš dosedanj samoupravni razvoj. Milan Kučan je opredelil to objektivno nujnost z besedami:

— Pri planiranju družbenega razvoja nam mora biti povsem jasno, kdo naj odloča o razvoju. V ustavi piše: samoupravno organizirani oziroma združeni delavci v tozdi. V praksi sicer pogosto govorimo o združenem delu ali o združenih delavcih. Tozdi je temeljna proizvodna celica, v kateri delavci uresničujejo ali pa ne uresničujejo samoupravnih družbeno-lastninskih proizvodnih odnosov. Zato moramo uveljavljati takšno mesto in vlogo delavca v družbi, da bomo lahko uspešno presegali razredni konflikt med delavcem in upravitelcem oziroma med delom in kapitalom. Enako pomembno je tudi oblikovati in uveljaviti metodologijo samoupravnega planiranja. Vprašanje pa je, kako pri planiranju dolgoročnega razvoja upoštevati in uveljaviti načelo srečujočega in kontinuiranega planiranja. Naš cilj je doseči višjo stopnjo razvitosti družbe kot celote tako v materialnem kot v njenem družbeno-integracijskem smislu. Ta cilj ni sporen, dogovoriti pa bi se morali, kaj to pomeni v sedanjih razmerah, ki jih naša družba preživlja. V okviru tega vprašanja moramo razjasniti fenomen, s katerim se kar naprej srečujemo in ob katerem smo že pogosto ugotovili, da je razjasnjen, pa se vedno znova vrača kot nerazjasnjen. Gre za odnos med socializmom in blagovno proizvodnjo. Menim, da je napak govoriti o socialistični blagovni proizvodnji, ker se navadno s tem razume, da ni blagovne proizvodnje v socializmu, da tržne zakonitosti ne delujejo. Praksa graditve socializma dokazuje prav nasprotno.

Za naš napredek je pomembno opredeliti tudi optimalno družbeno organizacijo združenega dela ter optimalno organizacijo družbe v celoti, in to tako v funkcionalnem kot v družbenoekonomskem smislu. Nefunkcionalna, neučinkovita družbena organizacija združenega dela ne omogoča tehničnega napredka s hitrejšim razvojem tehnologije. Odločiti se bomo torej morali, kakšna naj bo bodoča organizacija naše proizvodnje; ta odločitev pa je povezana z družbeno organizacijo združenega dela v celoti in odvisna od delitve dela ter specializacije. Le-ta pa spet omogoča povezovanje posameznih delov in faz proizvodnega procesa v večje in s tem učinkovitejše ekonomske celote. Pri tem ne gre samo za subjektivno presojo ali presajanje tujih vzorcev, povezano s prostorskimi, socialnimi, strukturnimi in drugimi problemi; v takšni optimalni družbeni organizaciji, posebno še v OZD, bi lahko iskali enega izmed odgovorov na vprašanje, kje vse so poti in možnosti za to, da bi se socializem potrdil tudi kot ekonomsko učinkovit sistem.

SAMOUPRAVNO PLANIRANJE POD TEŽO PRAGMATIZMA

Z dosedanjim potekom in načinom planiranja ni zadovoljen nihče: ne raziskovalci družbenega razvoja ne politiki ne planerji ne delavci v organizacijah združenega dela. Na vprašanje, zakaj je tako, odgovarja dr. Zdravko Milnar takole:

— Protislovno je, da načrtov razvoja na splošno ne izpolnjujemo, hkrati pa sprejemamo nove plane — kot da bi bilo samo po sebi zagotovljeno, da se bo novi plan, novi dokument, uresničil. Nekaj takšnega ravnanja je moč ugotoviti tudi v našem političnem delovanju. Naše naloge opredeljujemo kot uresničljive in z namenom, da bi mobilizirali ljudi, ker pa jih ne izpolnjujemo, dosegamo prav nasprotno učinke od predvidenih in se otepamo s posledicami svojega ravnanja. Odgovoriti bi morali na vprašanje, kako vnaprej obvladovati razvoj, namesto da kasneje gasimo požare. Edvard Kardelj je večkrat priporočil, naj ravnamo tako, da bo samoupravljanje postalo šola socialistične zavesti in se s tem samo izpopolnjevalo, da bo prvi korak pomenil že izhodišče za naslednjega, da se bo v ljudeh razširjala osveščenost in usposobljenost na osnovi njihove lastne samoupravne aktivnosti. V praksi pa se pogosto dogaja prav nasprotno: neprimerno zasnovane akcije ne spodbujajo večje dejavnosti, temveč vodijo k demobilizaciji, h kompromitaciji usmeritev razvoja.

V listinah se vse pogostje pojavlja pojem: mobilizacija delovnih ljudi za izhod iz krize. Ta pojem pa je ostal kot poziv nejasen in zato neuresničljiv. Konkretnije bi morali povzeti pozitivne in negativne izkušnje iz dosedanjega razvoja Slo-

venije in Jugoslavije in ugotoviti, kdaj, kje in zakaj so ljudje postali nedejavni, zakaj so izgubljali motiviranost za delo, kje vse pa smo dosegli že v dosedanjem razvoju pomembne uspehe. Kot konkreten primer imam v mislih stanovanjsko zidavo in pomoč oziroma samopomoč ljudi pri tem. Vprašati bi se morali, v kolikšni meri smo spodbujali, v kolikšni pa jemali ljudem voljo zanjo oziroma jih potisnili v razmere, da leta čakajo na prednostnih listah za stanovanje, in to križem rok, ne da bi si predvsem sami prizadevali poiskati pot iz stanovanjske stiske.

Vprašanje je tudi, kako spodbujati novo: nove zamisli, nove rešitve. Pri tem je spet mogoče ugotoviti protislovje: na eni strani potrebo po splošni preusmeritvi, ki jo ekonomisti označujejo kot prestrukturiranje gospodarstva, na drugi strani pa nekakšno nekritično zazrtost v preteklost. Imamo torej družbo, ki ima bolj kot katerakoli druga jasen vizionarski dolgoročni program razvoja, hkrati pa je, v odnosu do novega v vsakdanjem življenju, v vsakdanji praksi, pogosto konzervativna, počasna, obotavljajoča se, sumničava. Vse premalo imamo tudi kritičnega odnosa do pretekega razvoja. V navado nam je prišlo, da v planskih dokumentih govorimo samo o tem, kaj je treba storiti; pogosto ponavljamo naloge, ki smo jih že nešteto krat slišali, če pa že gre za spremembe oziroma za nove naloge, jih opredeljujemo tako, kot da gre za stare, in jih ljudje prav zato tako pogosto preslišijo. Previdnost, ki jo v naših ocenah razmer pogosto izražamo — da bi já ničesar slabega iz preteklosti ne kritizirali — se nam hudo mašuje. V učbeniškem stilu veliko govorimo o tem, da dialektika protislovij razvoja predstavlja srž, jedro sprememb v razvoju, v planiranju na splošno pa to ne pride do veljave. Po eni strani se sklicujemo na marksizem, po drugi pa — kot da bi nam bilo nerodno razkrivati si naša notranja protislovja razvoja. Vedemo se, kot da smo brezkonfliktna družba, čeprav je očitno, da se ti konflikti zaostrujejo že danes, še bolj pa se bodo v prihodnjih desetletjih, ko se bomo srečevali z ekološko in drugimi krizami, s pomanjkanjem prostora ter še drugimi tegobami, ki spremljajo razvoj visoko razvite družbe.

KAKO SPodbujati USTVARJALNOST

Tudi Štefan Korošec ni zadovoljen s potekom in značilnostmi samoupravnega planiranja družbenega razvoja, zlasti ne dolgoročnega:

— Svet preživlja obdobje iskanja novih teoretičnih in praktičnih rešitev, kako spremeniti sestavo proizvodnje. Edina pot v teoriji, ki je empirično potrjena, nas pelje k ugotovitvi, da je treba vsakih trideset let koncept razvoja na novo opredeliti. To se je potrdilo tudi v zadnjih desetih letih. V čem vse sta plan in razvoj pri nas specifična? Prvič, s planiranjem želimo zagotoviti osnovno usmerjenost razvoja; da pa bi to dosegli, moramo načrtno usklajevati proizvodne dejavnike. Predvsem moramo ugotoviti, kdo je subjekt planiranja. Pri nas je delavec v organizacijah združenega dela. Na to vse prepgosto pozabljamo. Pri planiranju družbenega razvoja bi torej predvsem morali odgovoriti na vprašanje, kako uveljaviti ustavno opredeljene družbeno-lastninske odnose. Pomembno je tudi proučiti, kaj vse motivira ustvarjalnost, zavestno povečevanje individualne, skupinske in družbene produktivnosti dela. Zdaj ne govorimo več, da je treba povečati prostor za delovanje ekonomskih zakonitosti; zavedamo se, da ekonomske zakonitosti delujejo objektivno in da jih moramo upoštevati pri sprejemanju gospodarskih odločitev. To pa pomeni, da moramo uveljavljati temeljni ustavno opredeljeni proizvodni odnos, vendar ga hkrati tudi podrobno razčleniti.

TROJNA VLOGA PLANOV DRUŽBENEGA RAZVOJA

O mestu in vlogi dolgoročnega planiranja v naši družbi je razpravljal tudi Jože Knez:

— Nekateri menijo, da lahko ekonomski razvoj planiramo le za nekaj let vnaprej in da zato dolgoročno planiranje nima znanstvene vrednosti. Ne glede na to, ali je to točno ali ne, poznamo primere, da posamezne države zelo uspešno sprejemajo plane dolgoročnega razvoja (npr. Japonska).

Nadaljevanje prihodnjik

Predsednik IS Skupščine Slovenije Dušan Šinogoj in predsednik republiškega komiteja za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Milan Knežević sta minuli teden obiskala 4.200-članski kolektiv sozda Hmezd. Največja pozornost je veljala hmelju, ki ga bodo letos pridelali okoli 3200 ton in ki ga bodo po že sklenjenih pogodbah 80 odstotkov izvozili. To je tudi sad ne le izročila, upoštevanja izsledkov znanosti, temveč tudi trdne samoupravne povezanosti v poslovni skupnosti, ki že dolgo uspešno posluje.

Besedilo in slika: Boštjan Pirc

Po volitvah v Izraelu

Vsaka vlada je lahko le koalicijska

Ko je marca letos vladajoča koalicijska-desničarska blok-Likud dobila nezaupnico v parlamentu, je postalo jasno, da se premier Šamir ne bo mogel izogniti parlamentarnim volitvam. Glavna bitka na volitvah, ki so bile 23. julija, je bila med vladajočo koalicijo Likud, ki si je priborila 42 poslanskih mest, in glavno opozicijsko stranko laburistov Perez, ki je osvojila 45 poslanskih mandata in postala posamična zmagovalka volitev. Tako tesna zmaga laburistov pa sploh ne jamči, da bodo ti prekinili sedemletno vladavino koalicijske Likud, saj Perez, kot novi mandatar, do sledi ni bil sposoben sestaviti nove vlade. Reči moramo, da v notranjepolitičnem življenju Izraela poleg dveh glavnih strank-Likud in laburistična stranka (ki si nista sposobni priboriti odločilne večine) — igra izredno važno vlogo vrsta manjših strank, ekstremno desnih ali levih. Te bodo stopile v koalicijsko s tisto večinsko stranko, ki bo ponudila več možnosti za uresničenje lastnih političnih ciljev. Sedanje volitve so ponovno dokazale, da je politična moč v Izraelu razdrobljena med petnajst političnih strank, ki so si v volilnem boju priborile pravico do poslanskih mest. Ker so bile vse dosedanje izraelske vlade precej nestabilne, lahko rečemo, da tudi sedanja notranjepolitična strankarska aritmetika v bistvu ne pomeni veliko pri določanju bodočih notranjih ali zunanjih političnih usmetitev. To velja še posebej za odnos Izraela do arabskih sosedov in palestinskega vprašanja. Tako ugotovitev lahko podkrepimo z nedavno izjavo Arafata, ki je rekel, da so

laburisti in Likud samo dve strani istega kovanca, in pri tem ponovno pozval, da je palestinski problem kot srž celotne krize mogoče rešiti le na mednarodni konferenci, kjer bosta poleg Arabcev navzoči tudi ZDA in SZ. V zvezi s palestinskim vprašanjem in ozemlji, ki jih je Izrael okupiral v vojni leta 1967, laburisti v svojem političnem programu obljubljajo, da bodo začeli novo mirovno pobudo z Jordanijo in umirjenimi Arabci. Za okupirana ozemlja pa predvidevajo tako imenovani teritorialni kompromis, po katerem naj bi v zameno za sporazum o trojnem miru s sosednjimi državami (kot ga na primer imajo z Egiptom) vrnili del okupiranih ozemelj. Laburisti namreč zagovarjajo stališče, da Izrael ne more večno okupirati ozemelj, na katerih živi 1,3 milijona Arabcev (Palestincev), saj to onemogoča razvoj demokratske družbe s prepričljivo židovsko večino. Na drugi strani pa »jastreb« in dosedanj premir Šamir pravi, da Likud ne bo nikoli vrnil okupirane Zahodne obale reke Jordan in Gaze. Palestincem obljublja samo omejeno avtonomijo (v skladu z določili Sporazumov iz Camp Davida 1. 1978). Šamir pravi, da bi vsako vračanje teh ozemelj Arabcem privedlo do ustanovitve palestinske države. V svojem političnem programu omenjajo tudi možnost izraelske aneksije Zahodne obale. Pod bivšim premierom Beginom je Izrael anektiral vzhodni del Jeruzalema in golansko planoto. Uresničenje grožnje o aneksiji Zahodne obale bi še v večji meri zaostriло odnose s sosed-

nji arabskimi državami, posebno s Palestinci, ki tam žive. V zvezi z usodo Palestincev in pomenom, ki ga imajo manjše politične stranke v kakršnikoli izraelski vladi, moramo omeniti še dejstvo, da bo prvič v parlamentu zastopana tudi najekstremnejša stranka Karh. Njen vodja rabin Kahana je takoj po volitvah izjavil, da bo novemu parlamentu takoj predlagal zakonski predlog, naj bi vse Arabce izgnali iz Izraela in Zahodne obale, ker je samo tako mogoče ustanoviti čvrst židovski Izrael.

Ena od pomembnih oblik depalestinizacije Palestine je gotovo izraelska politika naseljevanja okupiranih delov Zahodne obale in Gaze. Naseljevanje, s katerim so začeli laburisti takoj po vojni leta 1967 in s katerim nadaljuje Likud tudi danes, je že doseglo kritično točko. Kot posledica delovanja takšne politike so negativni procesi politične, pravne, administrativne, socialne in psihološke narave. Upravičeno lahko trdimo, da bo svojevrsna institucionalna diskriminacija Palestincev na okupiranih ozemljih pripeljala do podobnega režima kot je apartheid v Južni Afriki. Po zadnjih podatkih je na Zahodni obali in Gazi 105 takih naselij, v katerih živi 30.000 Izraelcev in še precej vojaških utrd. Iz take politike je razvidna namera Izraela, da za bodočnost Zahodne obale in Gaze ne bo odločilna zunanje-politična ali diplomatska iniciativa, marveč da jo je izključno notranjepolitični problem.

Zato je formalna aneksija Zahodne obale samo še vprašanje

Prva identificirana mina v Rdečem morju

REISINGER

DELAVSKA UNIVERZA »CENE ŠTUPAR«
LJUBLJANA—VOJKOVA 1

25 LET DELAVSKE UNIVERZE »CENE ŠTUPAR«

Delavska univerza »Cene Štupar« vabi delovne ljudi in občane k vpisu:

— v začetne, nadaljevalne in konverzacijske, verificirane in splošne tečaje angleščine, nemščine, italijanščine, ruščine, portugalščine, kitajščine in arabščine za odrasle

— tečaje slovenščine za pripadnike drugih jugoslovanskih narodov in narodnosti

— tečaje tujih jezikov za učence od 2. razreda OŠ

— specializirane jezikovne tečaje za potrebe OZD

— v programe usposabljanja na II. stopnji zahtevnosti za skladiščno poslovanje

— v programe usposabljanja z delom:

— začetne in nadaljevalne programe za skladiščne (neverificirane)

— za vodje skladišč

— za voznike viličarjev

— za plastikarje

— za točaje

— začetne in nadaljevalne programe knjigovodstva

— začetne in nadaljevalne programe strojepisja

— za mentorje pripravnikov v OZD

v programe izpopolnjevanja

— za planerje in analitike v OZD

— za kadrovske delavce

— za komercialiste

— za delovodje

— za delavce v menjalnicah

— za finančno-računovodske delavce

— za receptorje

— za varnostnike (vratarje in čuvaje)

— za varstvo pri delu

— higienskega minimuma

— za obratne elektrike — za oskrbnike dvigal

— za negovalke poslovnih in drugih prostorov

— v programe za prosti čas (naredi si sam)

— krojenje in šivanje

— gospodinjstvo in kuhanje

— elektrika v gospodinjstvu

— elektronika v gospodinjstvu

— vodovodne instalacije v gospodinjstvu

— v programe računalništva za odrasle

— Vpisujemo na Delavski univerzi »Cene Štupar«, Ljubljana, Vojkova 1, II. nadstropje, vsak delavnik razen sobote od 8. do 17. ure. Pojasnila

dobite po telefonu 311-755 in 314-737.

Dograjevanje meril za ugotavljanje nerazvitosti (3)

(Piše: Janko Saradjen)

Prehodno obdobje 1986—1990

Gospodarska kriza v Jugoslaviji je že takšna, da tudi razvitejšemu delu države grozi nerazvitost, iz katere se je težko izkoptati. Prav zato je izrednega pomena, kam in kako bomo vložili vsak dinar, da vendarle ne bi prišli do te kritične točke. Dolgoročni program gospodarskega razvoja je dobra podlaga za izhod iz sedanjih težav, v posameznih separatih pa je predvideno tudi to, kako pomagati manj razvitim v naši skupnosti. Poudarek je na kvalitetnejšem vlaganju sredstev in seveda tudi njihovi porabi. V prejšnji številki smo omenili mnenja republik in pokrajin o merilih za ugotavljanje razvitosti republik in pokrajin. Posebej smo poudarili, da to še niso dokončna stališča niti predlogi, so pa glasna razmišljanja o tem, kako naprej v srednjeročnem obdobju od leta 1986 do 1990.

Omenili smo tudi to, da se manj razviti še naprej borijo za ta status, pa tudi to, kaj o tem menijo razvitejši republike in pokrajina Vojvodina. Vse bolj se uveljavlja mnenje, da bi status razvitosti ugotavljali na podlagi mejne vrednosti, ki bi

znašala približno dve tretjini jugoslovanskega povprečja na osnovi treh kazalcev: družbenega proizvoda na prebivalca, števila zaposlenih na 1000 delovno sposobnih prebivalcev in aktivnih osnovnih sredstev v družbenem sektorju na delovno sposobnega občana. Če še enkrat ta mnenja pogledamo tabelarično, je slika takšna:

V prehodnem obdobju, to je v fazi gospodarskega razvoja republike in pokrajine, v kateri je dosežena določena stopnja industrializacije, razvoja infrastrukture in drugih temeljnih pogojev za napredek z lastnimi silami, pospeševalni ukrepi družbene skupnosti ne bi prenehali, temveč bi se nadaljevali na drugačen način. V prehod-

STATUS GOSPODARSKO MANJ RAZVITEGA OBMOČJA GLEDE NA PREDLAGANE MEJNE VREDNOSTI

Predlagateljica	Status gospodarsko manj razvitega območja ima:
SR Slovenija	Kosovo
SR Hrvaška	Kosovo
SR Srbija	Kosovo
SAP Vojvodina	Kosovo
SR Bosna in Hercegovina	BiH
SR Črna gora	BiH
SR Makedonija	BiH
SAP Kosovo	BiH
Zvezni zavod za družbeno planiranje	BiH
varianta 1	BiH
varianta 2	BiH

o samo po kazalcu družbenega proizvoda na prebivalca, če bi bil sprejet predlog, da je ta odločilnega pomena.

Iz naše republike prihajajo mnenja, da bi za status manj razvitosti uvedli v srednjeročnem obdobju nekakšno fazo prehodnosti.

nem obdobju naj bi bilo ukrepov družbene skupnosti manj in bi bili drugačne kakovosti. Z njimi bi zmanjševali razlike v gospodarskem razvoju. Gre

predvsem za združevanje dela in sredstev in hitreje povezovalje proizvodnih zmogljivosti v Jugoslaviji.

Republiški družbeni svet za gospodarski razvoj in gospodarsko politiko meni, da bi med manj razvite republike oz. pokrajine uvrščali tiste, ki so po vseh treh kazalci pod dvema tretjinama jugoslovanskega povprečja, v nasprotnem primeru preide v prehodno obdobje, ki bi trajalo naslednje petletno obdobje srednjeročnega načrta Jugoslavije. Če republika tudi po tem obdobju ne bi dosegla pri najmanj dveh kazalcih rezultatov nad mejnimi vrednostmi, bi se prehodno obdobje podaljšalo do izpolnitve najmanj dveh kazalcev. V tem primeru bi kazalo opredeliti:

zvida družbenega gospodarstva);

— da se obseg sredstev glede na družbeni proizvod za Bosno in Hercegovino, Črno goro in Makedonijo, ki bi bile v prehodnem obdobju, določi v višini 50 % obveznosti v tem srednjeročnem načrtu, to je namesto sedanjih 1,05 % bi znašalo 0,525 družbenega proizvoda družbenega gospodarstva.

V obeh primerih naj bi obseg sredstev zagotovili s samoupravnim združevanjem dela in sredstev, razen nekaterih izjem. Pri republikah v prehodnem obdobju, tudi če bi se sredstva zbirala v skladu federacije, bi morala biti namenjena za združevanje dela in sredstev.

Pri dograjevanju sistema pospeševalnih ukrepov v prehodnem obdobju je treba odgovoriti predvsem na naslednja vprašanja:

— kakšne cilje želimo doseči s posameznimi ukrepi,

— kakšno naj bo razmerje sredstev, ki jih namenimo z neposrednim združevanjem dela in sredstev in prek posrednih pospeševalnih ukrepov,

— kakšen obseg, značilnosti in kakšno funkcijo morajo imeti posamezni ukrepi.

Jasno je, da so pospeševalni ukrepi lahko samo taki, ki so v skladu z jugoslovanskim gospodarskim sistemom. Vsa druga vprašanja razvoja v prehodnem obdobju republike in avtonomna pokrajina rešujejo sami v okviru delovanja enotnega gospodarskega sistema in

časa ali bolje rečeno primerne političnega trenutka, kar je vsekakor posledica skrbno načrtovane politike, ki se izvaja že sedemnajst let.

Glede na omenjene ugotovitve je za Palestince popolnoma vseeno, katera stranka je na oblasti, saj niti laburisti niti Likud ne žele resničnega in pravičnega reševanja palestinskega vprašanja. Zadnje volitve so pokazale, da sta širina in zapletenost izraelskih vprašanj tolikšna, da niti ena od glavnih političnih strank ni sposobna Izraelcem ponuditi nove in jasne politične rešitve. Vsaka bodoča vlada bo torej zopet samo koalicijska, ki si ne bo mogla dovoliti nobenih radikalnejših ukrepov. Samo vlada s solidno večino v parlamentu bi lahko našla izhod iz sedanje slepe ulice na Bližnjem vzhodu, kar pomeni, da se tudi v bodoče ne moremo nadejati oživitve nekaterih mirovnih pobud. Globoka notranja razcepjenost v Izraelu pa lahko v nekaterih arabskih krogih ponovno oživi zamisli za vojaško reševanje vprašanj, kar pomeni samo novo vojno nevarnost.

Iztok Simoniti

enotnega jugoslovanskega tržišča. To hkrati tudi pomeni, da republike sprejmejo odgovornost za aktiven odnos do vseh razpoložljivih sredstev in dejavnikov proizvodnje, njihovo optimalno izkoriščanje in za uvajanje kakovostnih dejavnikov gospodarjenja. Povečanje učinkovitosti gospodarjenja je bistven pogoj za izhod iz nerazvitosti.

Zato morajo republike in pokrajina Kosovo same nositi tudi odgovornost in ekonomske posledice svojih odločitev ter zagotoviti, da bodo akumulacijo vlagali tam, kjer bo dajala najboljše učinke. Ob tem se odpira še vrsta problemov, s katerimi se je treba spopasti. Prehodno obdobje bi namreč tudi zavezovalo posamezno republiko, da mora jasno opredeliti, katere obveznosti prevzame sama, zlasti kakšno politiko bo vodila na posameznih področjih. Republike in pokrajina bi morale npr. v ustreznejši politiki vplivati na prirast prebivalstva (zlasti na Kosovu in deloma v Makedoniji) sprejeti in uveljavljati ustrezno naložbeno politiko in politiko porabe.

To je le nekaj razmišljanj o enem izmed temeljnih vprašanj gospodarskega napredka vse skupnosti, tako razvitih kot nerazvitih. Gre tudi za utrjevanje odnosov med narodi na višji kakovostni stopnji, kar je gotovo interes vseh. Privacim iz ustave je namreč nujno treba dodati tudi cilje, dolžnosti in odgovornosti, na kar smo doslej največkrat pozabljali.

(Konec)

Lojze Pongrašič

Kamen je velik izziv

Letošnje poletje je mednarodna kiparska šola Kornarija pri istrski vasi Marušici slavila pomembno obletnico. Tu so se že petič zbrali umetniki iz vsega sveta, da bi trdemu marmorju dali mehkejši izraz.

Med udeleženci te kulturne prireditve, umetniki in študenti umetnosti, je bil tudi kipar samouk iz Celja Lojze Pongrašič.

Sem prihajajo tudi študentje znane londonske umetniške šole St. Martins School of Art, zato je to zanj svojevrstno priznanje za dosedanje delo.

Rojen v Krapini in Celjan od leta 1960, Pongrašič ni neznan v kiparskem svetu. Brez akademske izobrazbe, le s svojim lastnim iskanjem najde izrazne možnosti v vrsti materialov: od

»Prva samostojna razstava v zahodnonemškem Hagnu leta 1967, tri samostojne razstave dvanajst let kasneje v Avstriji, od leta 1979 sodelujem tudi na skupinskih razstavah.«

Istrsko sonce je vroče, v kamnolomu je edini. Ko drugi odidejo na popoldanski počitek, ostaja Pongrašič sam med marmornimi bloki. Pogovarjala naj bi se o njegovem delu, pa raje vihti dleto. Skrbí ga, da se marmor ne bi preveč krušil. Zdaj se že lahko poigrava z iskanjem vdolbin in izboklin, kjer se preliva svetloba v senco.

kamna, svinca, bakra ali železa pa do lesa.

»Pravzaprav je treba poizkusiti vse te materiale, saj so tako različni in primerni za različne izpovedi. Začel sem s kovinami, zdaj pa me vse bolj mika kamen,« pravi Pongrašič pod vročim soncem med istrskim marmorjem in rdečo zemljo. Dvajset let je že doma med dleti in kladivi, od takrat, ko je začutil v sebi neznanu potrebo, da skozi kip izpove svoje občutke, spoznanja in doživlja. »Varilec vzdrževalec sem v celjskem Aeru, del dopusta bom izrazil za delo tu v Istri, potem pa se bom pokusil kje spočiti.« Pravega počitka pa Lojze Pongrašič tako in tako nima. Dejaven je v celjskem društvu likovnih amaterjev in med amaterji celjskega Aera. In pri vseh njegovih plastikah ne gre le za izkušnost in znanje, ampak lahko razbiramo še bogato miselno in čustveno izpovednost. In rezultat tega?

Njegova dela so mikavna, enostavna, razumljiva, v sebi pa imajo resnično in vsakdanjo življenjsko sliko.

»Zadovoljen sem tukaj v Marušicih v takšni koloniji kiparjev. Poglejte, tu je Carlos iz Španije, pa Helmut iz Berlina, Japonka, Švedinja. In vsi smo tukaj, da bi pod vročim soncem napravili kaj iz tega starega kamna, lepega marmorja.«

Lojze Pongrašič se zadovoljno nasmehne, potnega obraza se ne splača brisati, saj bo čez čas spet moker. Naporno je to delo. Ne samo to, tudi tisto v celjskem Aeru, tudi vsakdanje. Ostali pa so sadovi, neme plastike, ki govorijo s svojo obliko. Potrebno je le razbirati. Skulptura iz istrskega marmorja bo ostala v parku kiparske šole kot dokaz vztrajnosti, ključnega koraka izkazuje Lojze Pongrašič.

Branko Šalamon

LJUDJE MED LJUDMI

Medtem ko je v Ljubljani precej delavcev iz drugih republik brez ustrezne strehe nad glavo, je novi samski dom v Šiški napol prazen.

V ljubljanskem Nastanitvenem centru je prostih več kot polovico sob, kljub temu pa bodo iz njega izselili 80 stanovalcev

Ingrad grozi s tožbo, delavcem grozi cesta, račun pa plačujemo vsi

Pred dnevi se je v našem uredništvu oglašil Goran Pavlovič iz Niša, ki je na »začasnem« delu v Ljubljani (RTV) in nam pomolil pod nos papirček s takole vsebino: »Sporočamo vam, da vam je soba na razpolago do 28. 8. 1984. Po tem datumu vam preteče vstop v sobo, WC...« Ko smo listič obrnili, smo lahko prebrali: Če želite prenočiti in se spočiti in »Nastanitveni center Šiška«, kar naj bi očitno pomenilo reklamo za novi samski dom v Šiški. Prav zanimivo: goste najprej vabijo v dom, potem pa jim odpovedujejo sobe. Pavlovič nam je povedal, da bodo v teh dneh postavili iz doma na cesto 128 delavcev. Zraven nam je ves ogorčen pokazal še račun za plačilo sobe za avgust, ki s 50-odstotnim popustom znaša 9.300 dinarjev.

Seveda smo lahko samo debelo gledali in se čudili, kako je kaj takšnega sploh mogoče. Da skrb za delavce iz drugih republik v Ljubljani ni ravno vzorna, smo vedeli, da pa se dogajajo takšne stvari, si pa res nismo mogli misliti. No, zadevo nam je pojasnil Franc Horjak, direktor Nastanitvenega centra.

»Morali smo tako storiti. Pa ne gre za 128 delavcev, ampak le za 80. Prav te dni se dogovarjamo s samskimi domovi ljubljanskih delovnih organizacij, da bi jih vzeli pod streho. Zakuhal nam jo je celjski Ingrad, ki zahteva od nas, naj sobe zaklenemo. Preti pa nam tudi s svojim čuvajem, za katerega sem jim pa že rekel, da lahko pohaja okoli doma, mimo recepcije pa nima kaj hoditi!«

Zdaj smo začeli šele debelo gledati. Bilo nam je še manj jasno kot po pogovoru s Pavlovičem. Toda stvari so se hitro razvzljale. Direktor Horjak nam je pojasnil, da gre pač za posledice naše »skrbí« za delavce iz drugih republik, ki se kajpak še posebej odražajo na stanovanjskem področju oziroma bivalnih razmerah priseljencev. Da bi stvari lahko segli do dna, moramo seči malce nazaj.

Sprva je bilo predvideno, da bi investirale gradnjo doma v Šiški ljubljanske delovne organizacije, ki potrebujejo sobe za svoje delavce iz drugih republik. Pa je stabilizacija tudi tu pokazala zobe in s sodelovanjem delovnih organizacij ni bilo nič. Zidave se je s svojimi in bančnimi sredstvi lotil celjski Ingrad tozdr Gradnje Ljubljana, ki je vanjo investirala več kot 400 milijonov dinarjev. Ingrad je

dom zgradil za trg, kar pa se je izkazalo za zgrešeno potezo, saj so ljubljanske delovne organizacije kupile zgolj polovico sob. Ingrad ima tako v novem domu vezanih veliko sredstev. Kaj to pomeni ob današnjem dragem kapitalu, ki ga mora delovna organizacija najemati za obratna sredstva in druge potrebe, je na dlani: z zidavo samskega doma je zašlo podjetje v velike škrpice. Tu pa se začnajo vse težave, o katerih govorimo v uvodu tega pisanja.

Škoda se dela

Ker je Ingrad doslej od skupno 912 ležišč prodal le 423 postelj, to pomeni, da je večja polovica postelj nedotaknjenih. Ali je vsaj pomenilo, kajti Francu Horjaku se je zdelo, da se dela družbena škoda, ker zgrajenih zmogljivosti ne uporabljajo. Tembolj, ker se pri recepciji zanima za sobe skorajda vsak dan kakih 30 do 40 delavcev in drugih gostov. Tako je sklenil, da bo dom oddajal tudi še neprodane sobe. Rečeno, storjeno. S tem pa se niso strinjali v Ingradu, kjer so Horjaku zagrozili s tožbo. Direktorju je kaj malo pomagalo, ko se je zgovarjal, da je v sobah (tudi še neprodanih) nameščena oprema Nastanitvenega centra, pravnik mu je svetoval, naj izpolni zahtevo Ingrada in de-

lavce izseli. Tako so v domu tudi storili, čeprav je jasno, da je to za delavce brez strehe nad glavo, Ingrad, Nastanitveni center in družbo najslabša rešitev. Toda kaj se more, takšna je volja zakona. Tako vsaj se zdi na prvi pogled, medtem ko resnejša razčlemba lahko navzame tudi drugačne sklepe.

Drži kot pribito, da se gradnje samskih domov v Ljubljani ne lotevamo tako, kot narekuje narava našega sistema. Nikakor ni dovolj, da izdelamo naj-

darstvo, kjer smo za bivalne prostore v samskih domovih zapisali samo to, da to niso stanovanja, prav nič pa storili, da bi jim olajšali poslovanje. Nerešen status samskih domov tako v največji meri občutijo delavci iz drugih republik, za katere večkrat ni jasno, ali so v domu gostje ali delavci na začasnem delu v Sloveniji. Vse to se nam utegne še kako maščevati. Prave travme, ki jih preživljajo ti ljudje na robu eksistenčnega minimuma ali celo pod njim, imajo lahko nevarne politične posledice. Ali se tega dovolj zavedamo? Sodeč po naših pogovorih z nekaterimi stanovalci Nastanitvenega centra, bi na vprašanje lahko odgovorili pritrdilno.

Gluha kadrovska

BOJANA PAVLIČ je vodja karamelne linije v Žitumiju. Doma je iz Jajca, v Ljubljani pa je že 11 let.

»Ko sem prišla v Ljubljano, sem stanovala v privatni sobi, kjer sem stanarino odslužila s pospravljanjem. Takrat sem lahko nekaj prihranila od plače. Zdaj pa...«

Šumi je kupil garsonjero v Nastanitvenem centru in dobili sva jo skupaj s sodelavko. Takrat smo mislili, da je to res garsonjera. Obljubljali so, da bomo imeli čajno kuhinjo, kjer se bo lahko skuhalo tudi kaj drugega. Pa da bo telefon in prostor za pranje. No, vsega tega še ni. Čajna kuhinja ni usposobljena, še voda ne teče. Kavno ali čaj pa si v sobi skuhamo bolj paskrivaj. In za tako ležišče, ki je sicer v lepi stavbi, plačam mesečno 4.800 dinarjev. Če od svojega osebnega dohodka odštejem stanovanje in razne članarine, mi za hrano in obleko ostane 14 tisoč dinarjev. Topla malica v službi mi pomeni tudi kosilo, večerjo pa si kupim v trgovini ali pa, kar je bolj poredkoma, grem v mesto in v Ljudski kuhinji ali v Delav-

Cene

Goran Pavlovič je plačal za sobo v Nastanitvenem centru za avgust 9.300 dinarjev. Še dobro, da je imel status stalnega gosta (tega dobiš, če bivaš v domu več kot mesec dni), če ne bi plačal še enkrat več.

Sicer pa so cene v domu zelo različne. Manj plačujejo delavci, katerih delovne organizacije so zanje v domu kupile sobe. V takšnih primerih znašajo bivalni stroški: 5.740 dinarjev za enoposteljno sobo, 4.840 dinarjev za ležišče v dvoposteljni in 4.140 dinarjev za ležišče v triposteljni sobi.

Delavci pa dejansko lahko plačajo še manj, če jim stanarine še dodatno regresirajo v njihovih delovnih organizacijah.

različnejše programe »aktivnosti za reševanje odprtih vprašanj«, naročamo sociološke študije in podobno, ne naredimo pa nič, da bi študije upoštevali in programe uresničili. Stalno izgovarjanje na pomanjkanje denarja je brez haska, saj nikomur ne koristi, saj gotovo drži, da bi bil tudi denar, če bi se izpolnjevanja načrtov lotevali celoviteje in z večjo mero družbenega poslušanja. Tega namreč v Ljubljani in v Sloveniji še zdaleč ni dovolj, kar je moč soditi tudi po zakonu o stanovanjskem gospo-

Razprodaja počitniškega dolgega časa

Poletje ob terasastih blokih

Kje? Ob vodometu v naselju terasastih blokov v Kosezah (Ljubljana). Kdaj? Sredi dopoldneva.

Sonce je tistega ponedeljka kar malce preveč grelo in kopanje v bazenu bi se mi nadvse prileglo, če... če ne bi bil ta dan, vsaj zame, čisto navaden delavnik z deset in eno obveznostjo.

»Sprehodi se po vašem naselju,« so mi naročili v uredništvu, »in povprašaj otroke, kako preživljajo počitniške dneve.«

In tako sem spoznala Marka, Petra, Roka in Matjaža. Sedeli so na robu vodometu in v nič kaj čisto vodo, po kateri so plaval koščki stiropora — tale vodomet nam res ni v čast. Na vsake toliko časa se po koritih res pretaka voda, a največkrat ne, in le voda, ki ostane v spodnjem, največjem koritu, daje slutiti, čemu naj bi po dolgem in počez položena korita sploh služila. Otroci, vsi po vrsti, so imeli okoli vratu obešene ključice.

»Zdravo, fantje,« sem jih nagovorila, »kaj delate?«

»Zdravo. Nič. Dolgčas,« pa spet »čof«, nov kamen v vodo, češ, nikar nas še ti ne dolgočasi.

Ko sem jih povabila na sladolep v bližnjo, streljaj oddaljeno slaščičarno, so se jim razjasnili obrazi in tudi pogovarjati se jim je dalo.

Marko in Peter sta povedala, da sta končala četrti razred, Rok bo šel jeseni v tretjega, Matjaž pa v šesti razred. V šoli da jim gre dobro, le Rok je potožil, da z matematiko nista preveč prijatelja.

»Matematika, mala malca,« je menil Marko, pa ga je Rok zavrnil, češ, lahko je tebi, ko ti pa brat pomaga, ki je že na »usmerjeni«.

»Pomaga, pomaga,« ga je Marko brž zavrnil. »No, razloži mi že, če kaj ne razumem. A da veš, ti buča, naloge je treba delati, tiste, ki jih dobiš v šoli in še kakšno zraven!«

»Dajta že mir s to matematiko,« je bil Peter kar malce jezen, »raje pojejta sladolep, sicer se vama bo še stopil.«

»Maloprej ste mi dejali, da vam je dolgčas,« sem jim dejala, »ali ne boste šli nič na počitnice, na primer na morje?«

»Jaz sem bil na Pagu v koloniji,« je povedal Rok, »prihodnji teden pa grem k staremu očetu na kmete. Fant, bo prima. Z bratrancem bova hodila v hosto, pa želi bomo, pa s fanti se bomo šli vsak dan kopat v tolmun.«

Peter je povedal, da je letos s starši taboril v Bohinju, da je tudi planinaril, in da bo šel s taborniki na taborjenje v Premanturo. Da že komaj čaka, saj bodo tisto res prave počitnice. Da je bilo tudi v Bohinju čisto prima, da je pa plavanje v morju čisto nekaj drugega.

Marko in Matjaž sta povedala, da sta bila s starši teden dni v Fiesi, v počitniškem domu, v koloniji letos da ne gresta, da pa bosta proti koncu avgusta šla v hribe, da ju bo peljal Matjažev oče, ki da je bil že petnajstkrat na Triglavu. Da sta lani tudi onadva bila prvič na Triglavu, sta mi kar malce s ponosom dejala. Povedala pa sta tudi, da je tudi planinarjenje postalo kar nekam predrago, od prenočišč v kočah, da o opremitvi ne govorimo. Pa še res je!

Takole smo klepetali onega ponedeljka s fanti iz terasastih blokov. O matematiki, o počitnicah, o dolgčasu, kadar jih preživljaš doma. In čisto na koncu smo tudi ugotovili, kako bi bilo imenitno, če bi se kdaj pa kdaj, kadar so starši v službi, našel kdo in jih pospremil do bazena ali na Šmarno goro. Morda pa se bo prihodnje leto ta njihov sen tudi uresničil, kdo ve?! Tovariši iz krajevne skupnosti, ali jim boste prisluhnili?

M.K.

Slika: Miško Kranjec

Utrinki z obale

»Še za pasjo radost nimam, pa me še goljufajo«

Ježeš, nujno je treba telefonirati v Ljubljano! Kadar se ti to zgodi med dopustom kjerkoli med Umagom in Porečjem, se od groze naježiš. Pred tistimi redkimi telefoni, do katerih se turist sploh lahko priključe, se namreč vijejo neskončne vrste renčecih namrgodenežev. Ni važno, ali je to v recepciji ali pred govornico, zgodaj zjutraj, ponoči ali v najhujši pripeki, manj kot ura čakanja ti ne uide.

Vsak, ki se končno dokoplje do slušalke, potem meni, da si je z dolgim čakanjem priboril pravico do temeljitega pomenka. Evropi in domačim krajem sporočajo podrobnosti z jedilnih listov, cenikov, o vremenu, počutju svojem in svoje družine...

No, če se z avtoženim treningom prepričaš, da ne boš bentil nad turizmom, ki klecne že pri takšni malenkosti kot je telefon, zna zadeva postati sila zanimiva. Linije so slabe, stene govorilnic tenke in povzdignjeni glasovi ti povedo več kot kak zanimiv in angažiran časopis.

»Jaz sem za kapitalizem!«

se je pridružil možak v novograjski telefonski govorilnici, da se je le-ta kar stresala od gromkega glasu v štajerskem narečju. »Saj to vse skupaj ni več res, skubijo me kot petelina. Pob mi je stopil na ježa. Eno samo iglico je skupil, pa so mi sto jurjev pobrali pri dohtarju. Čk, dve sekundi, pa sto jurjev. Kako hudiča more biti zdravstvo v izgubah?!«

Sledil je natančen opis prepira z zdravnico v ambulanti kampa Mareda, ki da vsako storitev zaračuna. Zdravstvene skupnosti ji namreč ne nakažejo denarja in pacienti si ga morajo od njih sami izterjati s potrdili.

»Je to sploh kakšen red?! Bančniki se gredo miš maš z nekimi obrestmi, in ker ga Ljubljanska banka zamoči, mi tule nočejo vnovčiti čeka. Kaj sem pa kriv?! Pa da prihajajo k nam vsi nemški siromaki, tudi ne. Kdo drug bo pa še prišel, saj vsi krajevo kot srake. Trgovci, natakarji, vsak je grabi. Mesarji so pa itak vsi po vrsti zrelji za predzid. S svojo usivo plačo se za pasjo radost nimam in se me

Naivna asociacija

Nekaj je povsem res: dandanes dobi ob misli na dopust in morje asociacijo na ribe samo še velik naivnež. Beseda velja seveda svežemu brancinu, zobatcu, osliču ali čemur koli že, samo da je to še ponoči plavalo v vodi, da je zjutraj »prišlo« v ribarnico.

Takšna je pač izkušnja z letošnjega dopusta na Malem Lošnju. Svežih, belih rib v ribarnici preprosto ni bilo. Vrsta turistov se je morala vsako jutro zadovoljiti z zmrznjenimi, ki so jih ujeli Japonci, Poljaki in kdo bi vedel še kdo.

Marsikomu to ne gre v glavo, toda tako je. Medtem ko zahodni sosede Italijani potegnejo na leto iz Jadrana kakih 100.000 ton belih rib, se mi zadovoljimo z 2 do 3 tisoči. In da ja paradoks popoln: Italijani za malenkostno odškodnino lovijo tudi po našem morju.

Navadni zemljan tako do sveže ribe ob našem morju, razen če morebiti sam ne poskuša ribiške sreče, praktično ne more priti. Tisto, kar ujamejo, že vnaprej pokupijo hoteli in zasebni gostilničarji, ki imajo kar vsak svojega ribiča.

Nemški turist tega ne more razumeti. Pogovor z njim o tej temi je eno samo veliko začudenje. Nemec preprosto ne more verjeti, da je danes še mogoče graditi Obrovce in podobne spomenike, hkrati pa puščati vnemar pravcato morskogo bogastvo.

Pa ni Nemec edini, ki zmajuje z glavo. Še marsikdo se čudi tem našim »dolgoročnim« stabilizacijskim ravnanjem.

I. K.

Več neprijavljenih kot prijavljenih gostov

Pa čeprav so v Črnogorskem primorju sklenili, da bodo opravili z neprijavljenimi gosti, akcija ni dala pravih rezultatov. Dolgoletne izkušnje so namreč pokazale, da je bilo na tem delu obale med sezono v zasebnih prenočiščih dvakrat več gostov, kot jih je bilo uradno prijavljenih. Turisti tako ne plačajo takse, lastniki hiš pa ne davka. Oškodovana so turistična društva in občinski proračuni, v primerih, ko plačujejo turisti zasebnikom v devizah, pa je oškodovana tudi družba v širšem smislu. Kljub vsemu pa letošnja politična akcija ni dala pričakovanih rezultatov. Tako denimo na sutomorskih plažah ni bilo mogoče najti proste postelje — tu je kar 10.000 zasebnih ležišč — prijavljenih pa je bilo vsega skupaj le 1300 gostov.

Gostje globoko segli v žep

Portoroška noč je letos privabila še več gostov kot lani. Na desetstisoče turistov, ki so prišli na letošnjo prireditev, je povsem napolnilo Portorož. Avtomobile so parkirali povsod, tudi po več kilometrov od prireditvenih prostorov. Pa se nihče ni zmrdoval, saj je bilo v tem slovenskem obmorskem mestecu letos veliko videti. Zadovoljni so bili tudi organizatorji: v treh dneh so iztržili kar 52 milijonov dinarjev, oziroma skoraj dvakrat toliko kot lani.

Večina Slovencev letos kar doma

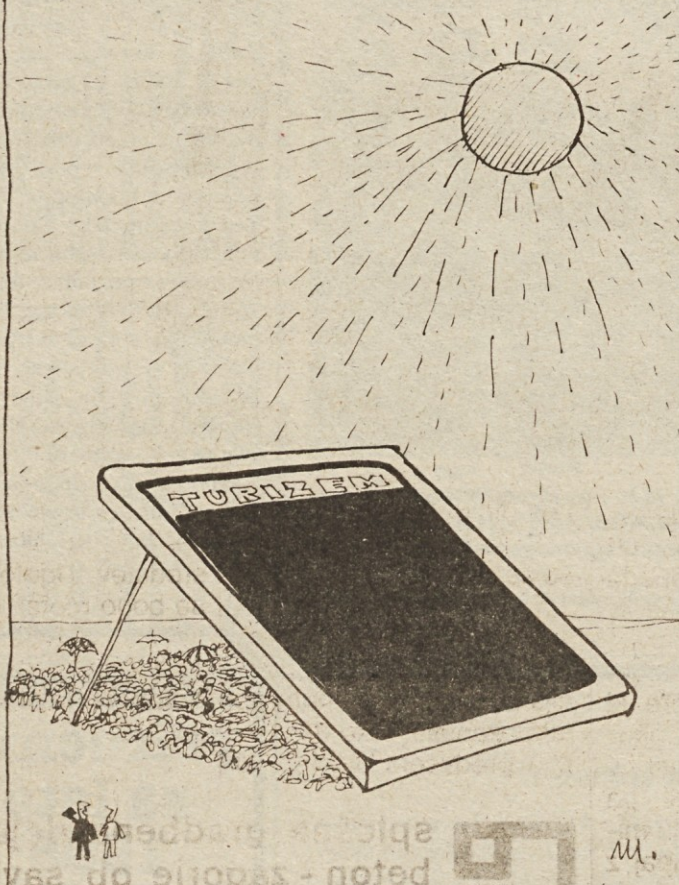
Do letošnjega poletja je v Sloveniji izkoristilo približno polovica delavcev vsaj del svojega dopusta za počitnice zunaj domačega kraja, letos pa bo, vsaj tako kažejo dosedanja podatki, ta številka še nekoliko skromnejša. Regresi so namreč v večini primerov majhni, cene v počitniških domovih, avtokampih, posebno pa v hotelih, zelo visoke. Za najskromnejše deset dneve počitnice je morala odšteti štiričlanska družina precej več kot je povprečni mesečni dohodek slovenskega delavca, v hotelih najnižje kategorije pa je izdatek za počitnice najmanj dva do trikrat večji. Zato so letos Slovencev letovali predvsem v počitniških domovih delovnih organizacij, v prikolah in pod platnenimi strehami. Večina ljudi pa je, kot že rečeno, zaradi visokih cen preživela dopust doma oziroma ob domačem delu.

A. U.

**Rokovnik-
priročnik
za leto 1985
še boljši!**

Delavska enotnost

MILAN MAVER: Naš solarni sistem

Na kakšnem principu deluje, ko ni sonca? Ja, takrat pač ne deluje...

V ljubljanski Dekorativni imajo razvejano izobraževalno dejavnost

Za usposobljene delavce se kaže potruditi

O tekstilni industriji in njenih rezultatih poslovanja v zadnjem času spet pogosteje slišimo. Ta tradicionalna industrijska panoga, ki so jo v bližnji preteklosti mnogi že hoteli odpisati, danes zaposluje približno 45 tisoč delavcev, kar predstavlja 13 odstotkov vseh zaposlenih v SR Sloveniji. V sedanjih zapletenih gospodarskih razmerah tekstilci presenečajo s svojim nadpovprečnim izvozom. Med njimi zavzema vidno mesto tudi delovna organizacija Dekorativna — tovarna dekorativnih tkanin iz Ljubljane. V tem kolektivu so v letošnjem prvem polletju povečali celotni prihodek za 77,3 %, dohodek za 51,9 %, izvoz pa za dvainpolkrat.

To pot se nismo namenili pisati o težavah njihovega gospodarjenja in o okoliščinah, v katerih dosegajo lepe poslovne rezultate, marveč o njihovi dejavnosti na področju izobraževanja. Usposobljeni delavci so prav gotovo prvi pogoj dobrih rezultatov gospodarjenja in tega se v Dekorativni dobro zavedajo. O izobraževalni dejavnosti v Dekorativni smo se pogovarjali z njihovim organizatorjem izobraževanja Milanom Kočarjem.

V delovni organizaciji Dekorativna svoje kadrovske in izobraževalne potrebe zadovoljujejo s štipendiranjem na srednjih, višjih in visokih šolah, z zagotavljanjem pogojev za študij ob delu, z organizacijo izobraževalnih akcij — seminar-

jev, tečajev, predavanj v delovni organizaciji ali zunaj nje, zaposlujejo pripravnike po končanem šolanju, vključujejo pa tudi učence in študente na proizvodno delo in delovno prakso.

V delovni organizaciji se zavedajo pomembnosti usposobljenih kadrov, zato so že lani razpisali precej štipendij za šolanje na tretji in četrti stopnji zahtevnosti. Razpisali so delovna mesta tkalk, previjalk, sukalk, barvarjev, apreterjev in tekstilnih mehanikov, ki naj bi nadomestili doslej priučene delavce, ki odhajajo, vendar je bil odziv pičel.

Zato so se odločili za bolj organizirano akcijo in ob letošnjem razpisu štipendij uspeh ni izostal. Tako so na kranjski

tekstilni šoli dobili naslove vseh učencev, ki ne prejemajo štipendij in jih seznanili s pogoji štipendiranja in možnostjo zaposlitve v Dekorativni. Obiskali so tudi vse sosednje šole v občini in pripravili predavanja o tekstilnih poklicih za osmošolce. Vse, ki so se podrobneje zanimali ali so se prijavili za štipendije, so skupaj z njihovimi starši tudi povabili na ogled tovarne, kjer so jim postregli še z dodatnimi informacijami. Tako letos s prijavi ni zadrege in imajo dovolj prijavljenцев za vseh 29 razpisanih štipendij. Upajo, da bodo tako pokrili svoje kadrovske potrebe, saj v bližnji prihodnosti pričakujejo upokožitev večjega števila svojih delavcev.

V podjetju namenjajo precejšnjo pozornost študiju ob delu. Delavcem, ki se izobražujejo za poklice, ki jih v delovni organizaciji potrebujejo — trenutno jih je 25 — povrnejo stroške šolanja in jim odobrijo izredno plačano odsotnost z dela. Tudi tistih nekaj delavcev, ki se šolajo na lastne stroške, ima možnost dobiti enake ugodnosti, če se izkaže, da nji-

hova izobrazba ustreza perspektivnim potrebam delovne organizacije.

Precejšnjo pozornost so v svojih izobraževalnih programih namenili tudi dodatnemu strokovnemu izobraževanju delavcev. Te oblike so različne od enkratnih predavanj za določene profile, do daljših tečajev zunaj delovne organizacije. Znanje na teh izobraževalnih oblikah največkrat posredujejo domači strokovnjaki iz tovarne, ki za to praviloma niso posebej plačani, saj to delo predstavlja sestavni del njihove delovne obveznosti.

V Dekorativni so letos sprejeli na proizvodno delo in delovno prakso že več kot 70 učencev srednjega usmerjenega izobraževanja — največ iz kranjske tekstilne šole in bežigradske naravoslovne šole, osem študentov tekstilne fakultete pa je pri njih opravljalo enomesečno prakso. Za srednješolce skrbi 11 inštruktorjev, ki so opravili za to poseben tečaj, zanje pa imajo izdelanih 33 učnih načrtov oziroma delovnih opravil. Učenci so bili z delovno prakso zelo zadovolj-

Po dopustih še več denarja za celjsko knjižnico

V Celju je republiška akcija »Knjige v knjižnice« dokaj dobro zastavljena. Že maja je o njeni izvedbi razpravljala občinski svet zveze sindikatov. Dogovorili so se, kako se bodo sindikalne organizacije vsestransko vključile v prizadevanja za obogatitev ponudbe v knjižnici. Sklenili so, naj bi v delovnih organizacijah za vsakega delavca prispevali po 20 dinarjev za nakup knjig.

Doslej so zbrali in nakazali na račun Knjižnice Edvarda Kardelja v Celju že 35.000 dinarjev. Sredstva so doslej zbrali v 15 sindikalnih organizacijah.

Računajo, da bodo po dopustih zbrali precej več kot doslej. Pri tem posebej upoštevajo, da v večjih delovnih organizacijah v celjski občini še niso nakazali denarja knjižnici.

Predvidevajo, da bodo v tej akciji zbrali okrog 300.000 dinarjev. Ta vsota bo za Knjižnico Edvarda Kardelja pomenila veliko, zlasti še če upoštevamo, da je Celje tudi študijsko središče.

M. Z.

ni, saj so mnogi prvič videli stroje, ki bodo kasneje postali del njihovega vsakdanjika. Z njimi so bili zadovoljni tudi v podjetju; poleg toplega obroka so jim zagotovili tudi nagrado za opravljeno delo, ki je za najbolj uspešne — teh je bila večina — znašala trideset starih tisočakov na dan.

Prikaz izobraževalne dejavnosti v Dekorativni ne bi bil popoln, če ne bi omenili tudi uvalnih seminarjev za novosprejele delavce. Letos so jih organizirali že za tri skupine, septembra pa bo na vrsti nova skupina trinajstih novozaposlenih delavcev. Ob sindikalni knjižnici, kjer so delavcem na

voljo leposlovna dela, imajo kar bogato strokovno knjižnico. Ta obsega okoli 750 del od psihologije in slovarjev do tekstilne tehnologije in računalniške literature, delavcem pa prikskrbijo tudi strokovne revije.

Igor Žitnik

Rokovnik-priročnik za leto 1985 še boljši!

Delavska enotnost

SGD Beton — TOZD Gradnje Domžale

Dela je več kot lani

V temeljni organizaciji združenega dela Gradnje Domžale je zaposlenih okoli 200 delavcev, ki imajo letos precej več dela, kot so ga imeli lani. Delavci s pomočjo strojev in utečene gradbene tehnologije gradijo v glavnem industrijske objekte in stanovanja. V zadnjih nekaj mesecih porabijo največ časa za zidavo stanovanjskih in poslovnih blokov v središču Domžal, pri kateri sodeluje tudi GIP Ingrad Celje.

Stanovanjski del omejen je v celoti zaključen, dokončujejo pa še poslovni del objekta. Prejšnji mesec so začeli še z gradnjo druge faze stanovanj. Celotna gradnja vključuje poslovno jedro družbenih dejavnosti in stanovanjsko zidavo. Pri pripravi zemljišča so poru-

šili vrsto starih objektov, od lekarne do gostilne Janoš, poskrbeli pa so za novo infrastrukturo in uredili okolje okoli železniške postaje.

Sezidali bodo 480 stanovanj in 14.000 kv. m poslovnih površin. Dokončali pa so že 245 stanovanj in 10.000 kv. m poslovnih prostorov. Zasedena so vsa dokončana stanovanja in polovica poslovnih površin. Nekateri prodajni prostori že obratujejo, neprodanih pa je 5.200 kv. m poslovnih površin.

Stanovanjski del zidave naj bi končali do 1987. leta. Nekaj stanovanj bo vseljivih že prihodnje leto, vendar izhodiščna cena še ni dokončno oblikovana in usklajena.

Vodilni delavci temeljne organizacije združenega dela Gradnje Domžale

pravijo, da jim primanjkuje delavcev, težave pa imajo tudi zaradi naraščajočih cen surovin. Cement, pesek in železo se na primer vsako leto podražijo za 60 do 70 odstotkov. Posledica tega je nizka akumulativnost temeljne organizacije in slaba tehnična opremljenost.

Temeljna organizacija je imela lani izgubo, ki so jo pokrile druge temeljne organizacije v okviru

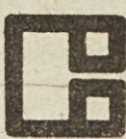
Splošne gradbene dejavnosti Beton-Zagorje ob Savi. Veliko ustvarjenega dohodka jim poberejo visoke obresti, ki jih morajo plačevati za najeta posojila. V poslovne prostore, ki jih gradijo, so vložili okoli 250 milijonov dinarjev sredstev, za obresti pa namenjajo na leto 100 milijonov dinarjev. Skupaj z GIP Ingrad Celje so v zidavo stanovanj v občini Domžale vložili 60 milijon

nov dinarjev sredstev.

V temeljni organizaciji se sprašujejo, kakšna perspektiva se jim obeta v naslednjem srednjeročnem obdobju razvoja. Investicijska poraba je namreč letos zastala, tako da gradijo predvsem objekte, ki

se financirajo iz samopri-spevka in stanovanjskih sredstev. Ugotovili so, da se bodo morali povezati z večjimi gradbenimi organizacijami in se usmeriti v gradbeno in obrtniško dejavnost.

OA Delavska enotnost

splošna gradbena dejavnost beton - zagorje ob savi n. sol. o.

TOZD »GRADNJE« DOMŽALE, Kolodvorska 10

Spet »Juriš na Vršič«

Neutrudni člani KK Rog-Franek bodo ljubiteljem kolesarstva spet pripravili poslastico, kakršno menda zmorejo samo oni: v soboto, 8. septembra, bodo organizirali I. mednarodno gorsko tekmovanje veteranov s štartom v Kranjski gori in ciljem na 1.611 m visokem Vršiču, za vse ostale rekreativce pa še t. i. »Juriš na Vršič«, ki bo na isti progi na sporedu že šestič.

Poleg KK Rog-Franek bedijo nad letošnjo prireditvijo Kranjskogorci z vsemi svojimi krajevnimi organizacijami, na pomoč pa bosta seveda priskočila tudi sodniški zbor KZS in ekipa časomerilcev iz Mojstrane, ki jo sicer bolj poznamo z velikih smučarskih tekmovanj. Tako bodo časi zanesljivo natančno izmerjeni, pa tudi vsakemu udeležencu »dirke« jih bodo

lahko takoj posredovali.

Prireditelji si želijo čimveč nastopajočih. Štartnina za veteransko dirko znaša 400, za »Juriš« pa 200 dinarjev. Za ta denar bodo vsi nastopajoči deležni kolajn, najboljši med veterani pa še posebnih pokalov. V razpisu, ki so ga prireditelji poslali vsem društvom, je zapisano, naj se veterani prijavijo na Turističnem društvu Kranjska gora, udeleženci »Juriša« pa bodo to lahko storili tudi še na štartu.

Skratka, prihodnjo soboto, 8. septembra, bo v Kranjski gori spet živahno. Veterani bodo začeli meriti svoje moči ob 9. uri, vsi ostali rekreativci, ki bodo želeli preveriti svoje telesne in duševne sposobnosti v »Jurišu na Vršič«, pa ob 11. uri.

D. K.

To ni več rekreacija

Ob najrazličnejših tekmovanjih rekreativcev, ki si, kdo ve zakaj, zadajajo vse težje naloge, med drugim so že začeli posnemati najzahtevnejše preizkušnje na zahodu, se človek nehoti vprašati: kaj pa je sploh rekreacija? Je to razvedrilo, zabava, prijetno preživljanje prostega časa ali morda čisto nekaj tretjega?

Beseda rekreacija izvira iz latinščine (re - creare) in pomeni ponovno ustvariti, v širšem smislu obnoviti, osvežiti oziroma se z aktivnostjo okrepiti. Američani uporabljajo termin Outdoor Recreation (rekreacija na prostem), Angleži pa Physical Recreation (fizična rekreacija). Definicija rekreacije naših športnih strokovnjakov pa je takale: »rekreacija je tista svobodna in organizirana aktivnost, ki fizično, psihično in socialno bogati, sprošča in obnavlja človeka ter ga pomaga oblikovati v vsestransko razvito osebnost«.

Razvoj rekreativnega športa v naši deželi ni povezan le z razvojem šolske telesne vzgoje in tekmovalnega športa. Bistveno vlogo je imel pri tem naš način življenja, skrajšani delovni čas, višja življenjska raven in v veliki meri tudi spoznanje, da je predvsem od naše volje odvisno, koliko smo zdravi in sposobni premagovati težave in opravljati svoje delovne naloge. In v tem, to je v osveščenosti, je jedro vsega. Prepričali smo se, da usoda človeka ni zapisana v zvezdah in da je v glavnem vsakdo sam svoje sreče kovač.

Vzgojna prizadevanja družbe so bila dolga stoletja naravnana predvsem na pridnost pri učenju, na marljivost in na znanje nekaterih šolskih učnih predmetov. Mladina je odrasla brez telesne vzgoje in brez sleherne redne športne aktivnosti. Kasneje, ko se je pojavilo športno gibanje, ga družba razumljivo ni sprejela kot nekaj, kar spada k zdravemu načinu življenja. Razvil se je stadionski šport. Ta je bil namenjen peščici športnikov in množici gledalcev.

Novi način življenja, za katerega je značilno vse manj fizičnega dela, pa čedalje bolj podira nekdanji odnos do športa. Vse več nas je, ki smo začutili, da naše mesto ni na tribuni za gledalce, da je tudi nam potrebna sprostitve, gibanje, razvedrilo. Zato se vse bolj uveljavlja načelo »šport za vsakogar«. Sodelovali naj bi danes vsi, tudi tisti, ki so bili dolga leta zapostavljeni: mladi, ženske, starejši in tudi stari.

Sedanje pokolenje delovnih ljudi ima vsekar več znanja o vsem tistem, kar lahko človeku pomaga, da se skladno razvija in da z redno vadbo ohranja svoje zdravje in pravilno telesno težo. Zato se sodobni človek, temeljito poučen o gibalnih potrebah v mladosti, zrelosti in starosti, vse bolj trudi, da bo tudi na večer življenja v dobri telesni kondiciji in s tem tudi umsko ustvarjalen.

Od tod torej vse večje zanimanje za zdrav način življenja in za redno športno udejstvovanje v vseh letnih časih. Rekreativci je iz leta v leto več in vse več je tudi množičnih prireditev, ki so namenjene predvsem športnim amaterjem, ljubiteljem te ali one oblike rekreacije, vsem, ki jim ne gre za rezultat, temveč le za lastno zadovoljstvo in dobro počutje.

Pa je res tako? Vse pogosteje ugotavljamo, da ne. Ne le rekreativci, tudi organizatorji množičnih prireditev že tekmujejo med seboj, kdo bo poskrbel za čim težavnejšo preizkušnjo, ki bo po svoji atraktivnosti spominjala na najbolj nora tekmovanja kapitalističnega sveta. Je to še rekreacija? Je vse to še v prid sprostitvi, dobremu razpoloženju in boljšemu zdravju? Nikakor ne. Brž ko gre za pretiravanje oziroma preizkušnje, na katerih morajo dati nastopajoči od sebe prav vse, to ni več v korist, temveč bolj v škodo človeškemu organizmu. In množičnih tekmovanj, na katerih tako rekreativci kot tudi organizatorji vse bolj pretiravajo, je iz leta v leto več.

Andrej Ulaga

Popotništvo del našega dopusta

Evropska pešpot vodi tudi po naši deželi. Njen začetek je ob Baltiškem morju, potem popelje ljubitelja hoje prek Danske, Zvezne republike Nemčije in Avstrije v Jugoslavijo ter se konča le streljaj od našega morja, v Kastavu nad Reko. Za to lepo označeno pot se lahko zahvalimo gozdarjem, predvsem pokojnemu inž. Milanu Ciglarju, po katerem se tudi imenuje naš del poti — Ciglarjeva pot od Drave do Jadrana.

Pot je namenjena rekreaciji. Zato se izogiba velikim višinskim razlikam in praviloma vodi prek planinskih vrhov. Brez posebnih težav jo je v ugodnih vremenskih razmerah mogoče prehoditi v manj kot dveh tednih.

Posebna planinska oprema za pešačenje po E6 Yu ni potrebna. Tudi nahrbtnik je lahko na tej poti razmeroma lahek, saj se je mogoče pogosto okrepčati in poiskati gostoljubje na kmetijah, v planinskih domovih in pri gozdarjih. Pot namreč vodi v glavnem po obljudenem svetu, čeprav se izogiba večjim naseljem in prometnim cestam.

Pešpot E 6 Yu je zaznamovana z rdeče-rumenimi markacijami. Te so razmeroma goste, kjer je smer docela jasna, to je v odprtem svetu, pa so razmaki med markacijami nekoliko večji.

Lepo vreme je prvi pogoj za prijetno popotništvo, zato je potrebno izbrati pravi letni čas. V pomoč prijateljem hoje je potovalna knjižica, v kateri so navodila in podroben opis poti.

In kaj je pravzaprav popotništvo? To je, če se človek odpravi peš od doma za dalj časa, denimo za teden ali dva. To je življenje z naravo, to so pristna srečanja z domačini, to je beg od civilizacije, ki umirja, sprošča in navdaja z globokim zadovoljstvom. Mnogi zatrjujejo, da je popotništvo tudi »ljubezen do domovine«. Je pa lahko tudi del našega letnega dopusta...

A. U.

NOVO IZ ZALOŽBE DELAVSKA ENOTNOST

PRAVKAR IZŠLO

V zbirki Knjižnica Sindikati je izšla knjiga št. 71

**Moč Jugoslavije
je v samoupravljanju**

Razgovori s Sergejem Kraigherjem

**MOČ
JUGOSLAVIJE JE
V SAMO-
UPRAVLJANJU**

Razgovori
s Sergejem Kraigherjem
Cena 300 dinarjev

Knjižnica Sindikati št. 68

**STROKOVNE PODLAGE, ki izhajajo iz Druženega dogovora
o skupnih osnovah za oblikovanje in delitev sredstev za
osebne dohodke in skupno porabo**

VSEBINA:

- Izhodišča za primerjanje rezultatov gospodarjenja in razporejanja čistega dohodka ter oblikovanja sredstev za osebne dohodke in skupno porabo
- Izhodišča za oblikovanje in delitev osebnih dohodkov na podlagi minulega dela za delavce TOZD v gospodarstvu
- Izhodišča za oblikovanje družbenega kataloga del in nalog
- Osnove za oblikovanje višine izplačil za posebne delovne pogoje, ki izhajajo iz razporeditve delovnega časa in se občasno ponavljajo
- Usmeritve za samoupravno sporazumevanje v dejavnostih o skupnih izhodiščih in nekaterih osnovah razporejanja dohodka in čistega dohodka ter delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo
- Metodologija pristopa k oblikovanju meril delitve sredstev za osebne dohodke delavcev izven neposredne proizvodnje glede na izhodišča družbenega dogovora s primeri ugotavljanja delovnih rezultatov pri opravljanju določenih del in nalog poslovnih funkcij v OZD

Cena 200 dinarjev

V zbirki Posebne izdaje
je izšla

**VELIKA KNJIGA
KRIŽANK**

avtorja Francija Pavšerja

Franci Pavšer, novinar, reporter, urednik v športnem uredništvu Radia Ljubljana je v slovenskem novinarstvu znano ime. Malokdo pa ve, da se ukvarja tudi z ugankarstvom. V Veliki knjigi križank je delček njegovega 30-letnega ugankarskega dela, z njo pa želi tudi pokazati, da je bila že pred četrto stoletja na Slovenskem močna ugankarska generacija.

In kaj vse je v Veliki knjigi križank? Na 240 straneh je 40 skandinavskih in 75 novih (mrežastih) križank po angleškem vzorcu, skupaj blizu 300 lahkih, težkih in zelo težkih ugank. Knjigo priporočamo vsem, ki se ali bi se radi ukvarjali z ugankarstvom. Kratkočasa vas bo vsaj 14 dni, če jo boste vzeli v roke za nekaj ur na dan.

Cena 400 dinarjev

NAROČILNICA

Pri Delavski enotnosti nepreklicno naročamo

..... izvod(ov) knjige **Moč Jugoslavije je v samoupravljanju**

..... izvod(ov) knjige **Strokovne podlage II. del**

..... izvod(ov) knjige **Velika knjiga križank**

Naročeno pošljite na naslov

Ime in priimek podpisnika

(datum)

(podpis)

Peti pohod gradbenikov

Priložnost za tesnejše sodelovanje

Ljubljanska »Instalacija« bo 15. septembra pripravila vsakoletni pohod planincev ljubljanskega sozda Giposs. To bo jubilejni peti pohod delavcev združenih gradbenih delovnih organizacij.

Prvi je vodil na Veliko Poljano, na drugem pohodu so se zbrali na Veliki planini, na tretjem na Raduhi, na lanskem pa na Glazuti in Pohorju. Letošnji cilj pohodnikov je Komna oziroma Planina na Kraju, na višini 1513 metrov. Tu ima planinsko društvo Instalacija, poleg Koče pod Bogatinom, svoj planinski dom.

Gradbeniki iz Ljubljane, Kranja, Celja, Novega mesta in Maribora se bodo zbrali na Komni v soboto dopoldan. Tretja sobota v septembru pa bo v celoti namenjena družabnemu srečanju in pa izletom v okolico. Takšno srečanje planincev je ena izmed redkih priložnosti, da se izven delovnega časa srečajo delavci sozda iz različnih slovenskih mest.

B. Š.

Pred Snago so bili vsi na tleh...

Tretje letne športne igre mariborskih komunalcev

Da bi se bolje spoznali...

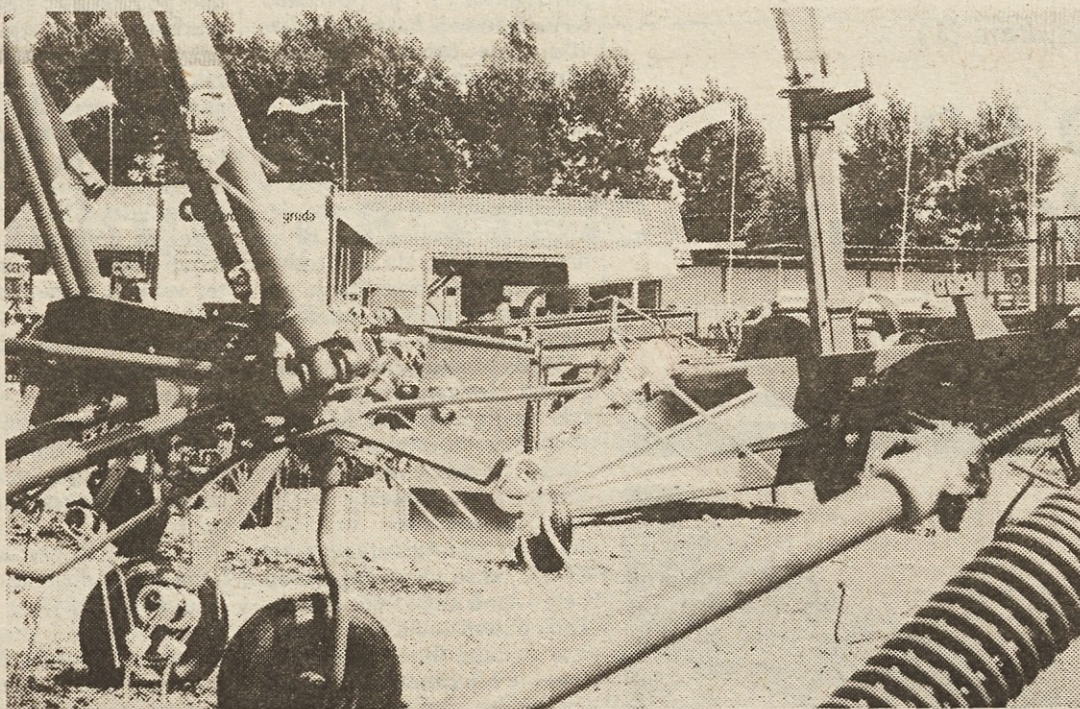
Delavci mariborske sestavljene organizacije Združena komunala so letos priredili tretje letne športne igre. Da bi jih čim manj stalo, so najeli športne objekte v obmejni vasici Svečina in tam tekmovali v namiznem tenisu, odbojki, nogometu, šahu in streljanju.

Najuspešnejše so bile ekipe iz Nigrada. Zmagale so v kegljanju, namiznem tenisu in v šahu ter tako osvojile prehodni pokal športnih iger sozda Komunala. Dobitnik prehodnega pokala izpred dveh let — Snaga — je bila tokrat druga. Tudi Snaga je

bila trikrat prva in sicer v streljanju, odbojki in v nogometu. Tretje mesto je dosegla ekipa Toplotne oskrbe Maribor, četrto je bil Mariborski vodovod, peti Komunalni inženiring in šesta Mariborska plinarna.

Mariborski komunalci, ki so se udeležili letošnjih letnih športnih iger, so v en glas menili, da so takšna srečanja koristna in prijetna, saj se tako najlažje spoznava in si izmenjajo izkušnje. Zato so se tudi odločili, da bodo odslej vsako leto letna in zimska športna srečanja.

Fanika Krajnc-Vrečko

Letošnji sejem v obmejnem mestu ob Muri je bil rekorden tudi po novostih v kmetijski mehanizaciji.

tenziviranje kmetijske proizvodnje je naša največja rezerva. »
uporabi namakalnih sistemov. Predvsem starejši kmetje pa so z zanimanjem spremljali pogovor s področja kmetijske zakonodaje. Pohvalno je, da so bili dosežki, tako najboljše govede svetloisaste pasme slovenskih in hrvaških rejcev, vzorčni nasadi kornice in demonstracije najrazličnejših novosti industrije kmetijskih strojev in opreme, nazorno prikazani.

Delovno in poslovno

Radgonski kmetijski sejem ni le seznanitev z novostmi in srečanje kmetijskih strokovnjakov, temveč tudi stičišče proizvajalcev in trgovcev. Posli so cveteli tudi letos in ni iz trte zvito, da je ta sejem izrazito delovno in poslovno obarvan. Kot vrsto let nazaj so slovenski proizvajalci kmetijske mehanizacije — sozd Agros prodali jugoslovanskim trgovskim organizacijam svojo proizvodnjo v prihodnjem letu za domači trg v skupni vrednosti okoli 10 milijard dinarjev.

Nič manj uspešna ni bila premierna predstavitev hrvaških proizvajalcev TMP Zagreb, poslovne skupnosti industrije traktorjev, kmetijskih

Pri oranju ocenjujejo odpiranje brazde, pokrivanje pleva in drugih rastlinskih ostankov, usposobljenost setvišča za setev, zaključek oranja in razov, izravnano vrzati in čistočo dela ter splošni videz parcele.

Republiško tekmovanje traktoristov v Slovenskih Konjicah

Dober traktorist — večji hektarski pridelek

Letošnjega 28. tekmovanja traktoristov in 12. tekmovanja mladih zadrušnikov in žensk Slovenije, ki je bilo prejšnji petek in soboto v Slovenskih Konjicah, se je udeležilo 51 tekmovalcev in tekmovalcev. Najprej so preverili teoretično znanje, nato pa so tekmovali v spretnostni vožnji in oranju z dvo- in tribrazdnim plugom.

Prireditve vsako leto organizira Kmetijsko tehniška komisija Zveze organizacij za tehnično kulturo, Republiška konferenca Zveze socialistične

organizacije so dokaj dobro poskrbljeni s kmetijsko mehanizacijo, ki pa je lahko dobro izkoriščena le, če znajo z njo dobro ravnati. Dober traktorist lahko bolje obdelava zemljo, porabi manj goriva, skrbi, da ni veliko okvar, vse to pa pripomore k večjim hektarskim pridelkom. Zato je prireditve širšega pomena, saj se predhodnih občinskih in regijskih tekmovanj udeleži okoli dva tisoč traktoristov.

Da so res sposobni, pove tudi podatek, da so lani na jugoslovanskem tekmovanju v Tuzli

Ob koncu kmetijskega sejma v Gornji Radgoni

Zrcalo agroživilstva

Ko so pred leti pomurski kmetijski strokovnjaki brez posebnih ambicij začrtali sejemsko dogajanje v tem obmejnem mestu ob Muri, je le malokdo verjel, da bo z leti preraslo v izrazito specializirano osrednjo slovensko kmetijsko prireditve. Kajti prvi sejmi so bili potrošniškega značaja in kramarskega videza, ki so jih ljudje obiskovali zgolj za sprostitve v tedanjem obsežnem zabaviščnem delu. Danes pa je ta, ne samo da je iz leta v leto manjši, povsem stranskega pomena, kajti kmetijski sejem v Gornji Radgoni na izrazito kmetijskem območju odseva praktično vse, kar smo in kar želimo doseči v pridelavi hrane v Sloveniji, pa tudi širše.

Informacije iz prve roke

Potem ko je ugodno ocenil prizadevanja radgonskih prirediteljev, ki so v 22 letih naredili velik razvojni korak, je ob otvoritvi sejma Milan Knežević, predsednik republiškega komiteja za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, med drugim dejal:

»Proizvodnja hrane je ena izmed osnovnih gospodarskih dejavnosti, ki odločilno vpliva na gospodarski in družbeni napredek. Boljša izkoriščenost naravnih danosti in temu prilagojena graditev proizvodnih zmogljivosti je zato osnovni pogoj za večjo in ekonomičnejšo proizvodnjo. Napredka kmetijstva si ne moremo več zamisliti brez uvajanja sodobnih agrotehničnih ukrepov, sodobne opremljenosti in stal-

Ugledni gostje na sejemski prireditvi v Gornji Radgoni, med njimi je bil tudi predsednik slovenskih sindikatov Marjan Orožen.

nega seznanjanja z dosežki Prireditelji letošnjega sejma so zadel v polno z bogatim strokovnim delom. Ne le zaradi velikega števila strokovnih posvetovanj, predavanj in pogovorov, temveč zaradi aktualnih tem, o katerih so se tokrat kmetijski pogovarjali na sejmju. Vsa so zbudila veliko pozornost kmetov, posebej še posvetovanja o tem, kako bi lahko na slovenskih poljih pridelali več kornice in se postopoma osamosvojili od še vedno velikih količin dobav te kulture iz drugih republik. V času, ko so živinorejci v stiski, je bilo izjemno odmevno predavanje o pomembnih dosežkih pri zreji plemenske živine in nič manj o znanosti. Kakovost radgonskega sejma je prav v tem, da ponuja obiskovalcu celovito informacijo o vseh vprašanih, ki

so osnovnega pomena za intenziviranje proizvodnje v organizacijah in na kmetijah. Prav in-

IZŠLO JE

ZELENA DOLINA

strojev in motorjev. Ob prihodn na sejem so previdno računali na prodajo v višini 3,5 milijarde dinarjev, ob koncu pa »pokasirali« skupno kar 8 milijard dinarjev.

Skratka, v obmejnem mestu ob Muri je že 22. sejemka kmetijska-zivilska manifestacija, druga te vrste v državi, izpričala, kako sta pridelava hrane in z njo povezana tehnično-tehnološka opremljenost v agroživilskem kompleksu odločilnega pomena za gospodarski in družbeni napredek. Prav zato ni pretirana ugotovitev, kako je in vse bolj postaja sejem v Gornji Radgoni zrcalo slovenskega (in jugoslovanskega) agroživilstva.

Vlado Paveo
Branko Žunec

LIPE SVEDER: MALIGANI

